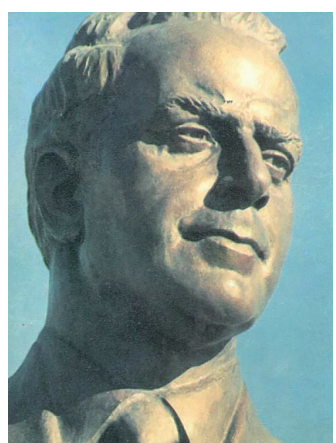

Milli azadlıqdan
şirin nemət yoxdur!

J. Huseynov

YENİ AZƏRBAYCAN

24 iyun
2025-ci il,
çərşənbə axşamı
№ 107 (6934)
Qiyməti
60 qəpik

Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi Azərbaycan xalqının milli sərvətidir
Qəzet 1993-cü ilin aprel ayından nəşr olunur. Yeni Azərbaycan Partiyasının orqanı.

➔ Bax səh. 2

Orta Dəhliz üzrə yeni marşrut

➔ Bax səh. 4

Qərbi Azərbaycan İcmasında Ümumdünya Qaçqınlar Gününə həsr olunmuş beynəlxalq tədbir təşkil edilib

➔ Bax səh. 4

Xarici investisiyalara açıq ölkə

➔ Bax səh. 5

İnsan hüquqlarının Azərbaycan modeli...

Hər bir insan onun mənsub olduğu irqdən, cinsiyyətdən, dildən, dindən, siyasi və digər baxışlardan, milli və sosial mənşədən, mülkiyyətdən, doğum və başqa hallardan asılı olmayaraq, təmin edilmiş insan haqlarına və azad olmaq hüququna malikdir. Sevindirici haldır ki, bugünkü inkişafı ilə bölgədə və dünyada söz sahibinə çevrilən Azərbaycanda insan hüquqları sahəsində strateji əhəmiyyətli sənədlərin təsdiqi, bir sıra uğurlu islahatların aparılması insan hüquqlarının müdafiəsi baxımından mühüm təcrübə formalaşdırmasına imkan yaradıb.

Ölkəmiz müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra dünya birliyinin tamhüquqlu üzvü kimi ümumbəşəri dəyərlərin üstünlüyünü...

➔ Bax səh. 7

Zəngəzur dəhlizinin perspektivi...

XX əsrin ikinci onilliyinin başlanmasından sonra regionlarda mühüm proseslərə start verildi. Xüsusilə Azərbaycanın Cənubi Qafqazda təhlükəsizliyin təmini, təhdidlərin aradan qaldırılması, işğala son verilməsi istiqamətində apardığı fəaliyyət bölgədə yeni reallıqlar yaratdı. Bu isə öz növbəsində bütün sferalarda gələcək inkişaf trayektoriyalarının istiqamətlənməsinə təsir göstərir:

- İlk olaraq siyasi sferada ədalətin və beynəlxalq hüququn təmini ilə bağlı mühüm bir addım kimi tarixə yazıldı. Son illərdə presedenti olmayan bir proses - ərazi bütövlüyünün və suverenliyin bərpası kimi olduqca vacib bir addım atıldı;
- İqtisadi sferada isə yeni bir nizamə yol açdı. Artıq Şərq-Qərb kontenti üzrə...

➔ Bax səh. 5

İcmaya növbəti beynəlxalq dəstək

Soydaşlarımızın zamanında ədalətsiz şəkildə zorla çıxarıldıqları yurd yerlərinə - indiki Ermənistanın yerləşdiyi Qərbi Azərbaycana qayıdış məsələsinə beynəlxalq dəstəyin əldə edilməsi istiqamətində növbəti böyük uğur əldə edilib. Belə ki, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının (İƏT) Nazirlər Şurasının İstanbul şəhərində keçirilmiş 51-ci sessiyasının yekun bəyannaməsinə Qərbi Azərbaycan məsələsi barədə bənd daxil edilib. Sessiyada həmçinin bu mövzuda ayrıca qətnamə də qəbul olunub. Bu, İƏT çərçivəsində qəbul edilən ilk belə sənəddir.

İstanbulda Qərbi Azərbaycan icması ilə bağlı qəbul edilən qətnamə "Hazırkı Ermənistan ərazisindən zorla və sistemətik şəkildə..."

➔ Bax səh. 3

Qlobal iqtisadiyyat üçün yeni risklər

Yaxın Şərqdə izlənən proseslər, xüsusilə də Qəzzadan sonra İrana edilən hücumlar, təbii ki, dünyada siyasi və hərbi gərginlikləri artırır. Son günlərdə Birləşmiş Millətlər Təşkilatı (BMT), Avropa İttifaqı (Aİ), Şimali Atlantika Alyansı (NATO) və digər beynəlxalq səviyyəli platformalarda müzakirələrin intensivliyi artır. Ekspertlər mümkün perspektiv ssenarilərin verə biləcəyi mənfi nəticələrdən ciddi narahatlıqlarını bildirirlər. Lakin yeni başlayan müharibənin fəsadları yalnız hərbi və siyasi müstəvilərdə hissə olunmur. Paralel şəkildə qlobal iqtisadiyyat da bundan böyük dərəcədə təsirlənir.

Son vaxtlarda enerji transformasiyaları ilə bağlı yeni çağırışlar yaranarsa da...

➔ Bax səh. 6

İsrail-İran müharibəsi: Nüvə obyektlərinə zərbələr endirilib

➔ Bax səh. 4

Prezident İlham Əliyev iyunun 23-də Yevlax rayonuna səfəri çərçivəsində xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin Yevlax şəhərinin mərkəzində ucaldılmış abidəsini ziyarət edərək önünə gül dəstəsi

qoyub. Sonra dövlətimizin başçısı Yevlax Olimpiya İdman Kompleksində görülmüş işlərlə tanış olub. Gənclər və idman naziri Fərid Qayıbov dövlətimizin başçısına kompleksdə həyata keçirilmiş işlər barədə mə-

Prezident İlham Əliyev Yevlax və Goranboyda səfərdə olub

lumat verib. Bildirib ki, bu kompleks Prezident İlham Əliyevin fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı”nın çərçivəsində inşa olunur. Tikintisinə 2024-cü ilin yanvarında başlanılan kompleksin əsas binasında yerləşən universal idman zalı 1100 tamaşaçı tutumuna malikdir. Burada basketbol, voleybol, həndbol, mini-futbol, badminton, gimnastika, cüdo, güləş, taekvondo, boks, karate və idmanın digər növləri üzrə məşqlərin və yarışların keçirilməsi nəzərdə tutulur. Binada, eyni zamanda, 80 nəfərlik iclas zalı, hakim, hakim, məşqçilər, şərxçilər üçün otaqlar, kafə olacaq. Kompleksdə 21 otaqdan ibarət 42 yerlik dördmərtəbəli mehmanxana və

restoran da fəaliyyət göstərəcək. Burada 1300 tamaşaçı tutumuna malik tribunası olan, standartlara cavab verən futbol meydançası, həmçinin iki minifutbol meydançası yaradılacaq.

Qeyd edək ki, bu il sentyabr ayının sonunda Azərbaycanda keçiriləcək Müstəqil Dövlətlər Birliyi ölkələrinin III Oyunları zamanı boks idman növü üzrə yarışlar Yevlax Olimpiya İdman Kompleksində təşkil ediləcək.

Dövlət başçısı Bakı-Ələt-Qazax-Gürücistan ilə dövlət sərhədi magistral yolunun Yevlax şəhərindən keçən hissəsində görü-

lən işlərlə də tanış olub. Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyi İdarə Heyətinin sədri Səlah Məmmədov dövlətimizin başçısına görülmə işlər barədə məlumat verib. Bildirilib ki, magistral yolun Yevlax şəhərindən keçən hissəsində yeraltı piyada keçidinin, səkilərinin, həmçinin magistral yola avtomobillərin ikitiqaşməli giriş-çixışını təmin edən yənəşmə yollarının tikintisi işləri başa çatmaq üzərdir. Piyada keçidin ümumi uzunluğu 48 metr olacaq ki, onun da 37 metri qapalı hissədir. Eni 7 metr olan yənəşmə yollarının ümumi uzunluğu isə 3,2 kilometrdir.

Xatırladaq ki, hazırda ölkədə 9 sənaye parkı və 4 sənaye məhəlləsi fəaliyyət göstərir. Sənaye zonaları üzrə ümumi investisiya həcmi 8 milyard manatdan çox olan 170 sahibkarlıq subyektinə rezident və ya qeyri-rezident statusu verilib. Sahibkarlar tərəfindən sənaye zonalarına 7 milyard manata ya-

xın investisiya yatırılıb və 10 min 600-dən çox daimi iş yeri yaradılıb. 2015-ci ildən 2025-ci ilin I rübü də daxil olmaqla sənaye zonalarında ümumilikdə 16 milyard manatdan artıq məhsul satışı həyata keçirilib, bunun 5 milyard manatdan çox hissəsi ixrac edilib.

Yevlaxda pilot aqroparkın açılışı

Prezident İlham Əliyev iyunun 23-də Yevlax pilot aqroparkının açılışında iştirak edib. İqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarov aqropark barədə dövlətimizin başçısına məlumat verib. Bildirib ki, ümumi sahəsi 2,807 hektar, illik istehsal gücü 20 min tondan çox qarışıq meyvə, 20 milyon ədəd damazlıq yumurta və 1 milyon ədəd tinq olan bu aqropark ölkə ərazisində kiçik və orta fermerlərin cəlb olunması ilə yaradılan dövlət aqroparkıdır. Aqropark İqtisadiyyat Nazirliyinin “Orta fermer təsərrüfatının aqrarsənaye klasterlərinə inteqrasiyası” layihəsi

çərçivəsində yaradılıb. Rezidentlər aqroparkda dövlət vəsaiti hesabına zəruri infrastruktur - su, enerji, qaz və yolla təmin ediliblər. Rezidentlər, həmçinin Azərbaycan Biznesinin İnkişafı Fondunun güzəştli kreditindən faydalanıblar.

Səmərəliliyin artırılması üçün aqroparkda “ağıllı” idarəetmə sistemi tətbiq olunur. Bu məqsədlə əkin aparılan bağlarda iqlim stansiyaları, xüsusi kameralar və torpaq nəmlik sensorları qurulub. Aqroparkda 36 sahibkarlıq subyektinə rezidentlik statusu verilib. Hazırda 21 rezident tərəfindən ha-

yata keçirilən layihələr çərçivəsində burada meyvə, meyvə tinqi, damazlıq yumurta, taxıl məhsulları istehsal olunur. Məhsulların daxili bazarla yanaşı, ixracı da nəzərdə tutulur. Rezidentlər tərəfindən bugünkü aqroparkda 57 milyon manatəqəd investisiya yatırılıb, 200-ə yaxın daimi, 500-ə yaxın mövsümi iş yeri yaradılıb. Aqroparkın konsepsiyasına uyğun olaraq, intensiv meyvə bağlarının salınması, heyvandarlıq, quşçuluq və əkinçilik təsərrüfatlarının, həmçinin sənaye zonasında emal sahələrinin və logistik mərkəzin yaradılması ilə özəl investisiyaların 100 milyon manata çatdırılması, 500 daimi və 1000-dən çox mövsümi iş yerinin yaradılması nəzərdə tutulur. Görülən işlərin davamı olaraq sənaye zonasında logistik mərkəz, emal müəssisələri, eləcə də heyvandarlıq kompleksi və məhsulların toplanması bazarı da yaradılacaq. Diqqətə çatdırılıb ki, aqroparkın ərazisinin 1.185 hektarını çoxillik əkin, 1.298 hektarını birillik əkin, 141 hektarını sənaye zonası, 183 hektarını isə kommunikasiya xətləri və mühafizə zolaqları təşkil edir.

Prezident İlham Əliyev Yevlax şəhərində qumsüzgəc texnologiyalı sətəmizləyici qurğunun açılışında da iştirak edib. Dövlət Su Ehtiyatları Agentliyinin sədri Zaur Mikayılov Prezident İlham Əliyevə Yevlax şəhərinin su təchizatı və kanalizasiya sistemlərinin yenidən qurulması layihəsi barədə məlumat verib. Bildirib ki, bu layihə 2035-ci ilədək perspektiv inkişaf nəzərə alınmaqla 70 min sakinin içməli su təchizatının və kanalizasiya xidmətlərindən istifadəsinin yaxşılaşdırılmasına hesablanıb. Layihəyə əsasən Yevlax şəhərində məhsuldarlığı 20 min kubmetr olan

icməli sətəmizləyici qurğu, 139 kilometr içməli su şəbəkəsi, 13 minə yaxın abonent birləşməsi, 115 kilometr tullantı su şəbəkəsi və 5 nasos stansiyasının tikintisi planlaşdırılır. Şəhərdə yaranacaq tullantı sularının təmizlənilib kənarlaşdırılması məqsədilə məhsuldarlığı sutkada 12 min 500 kubmetr olan təmizləyici qurğunun tikintisi də nəzərdə tutulub.

Layihəyə uyğun olaraq ötən dövr ərzində şəhəri dayanıqlı içməli su ilə təmin etmək üçün Kür çayının sahilində məhsuldarlığı sutkada 20 min kubmetr olan sürətli qumsüzgəc texnologiyalı təmizləyici qurğunun tikin-

Sətəmizləyici qurğu 70 min sakinin içməli su təchizatını yaxşılaşdıracaq

tisi işləri həyata keçirilib. Qurğuda 16 ədəd süzgəc quraşdırılıb, emal prosesindən sonra təmiz suyun toplanması məqsədilə ümumi həcmi 2 min 500 kubmetr olan 2 su anbarı tikilib. Təmizləyici qurğuda zərərsizləşdirmə, oks-yuma prosesinin aparılması üçün xüsusi nasoslar, kompleksin enerji təchizatı məqsədilə transformator və generator quraşdırılıb. Həmçinin uzunluğu 86 kilometr paylayıcı su təchizatı şəbəkəsi inşa olunub, 4 min 230 ədəd ev birləşməsi verilərək saygac quraşdırılıb.

Qeyd edək ki, Yevlax şəhərinin içməli su təchizatı və kanalizasiya sistemləri 1950-1960-cı illərdə yaradılıb. Şəhərin ilkin su mənbələri subartezian quyuqları və Kür çayı olmuşdur. Hazırda istismarda olan 15 subartezian quyusunun imkanları tələbatı ödəmirdi. Quyu zonasından şəhərə çəkilmiş ümumi uzunluğu 27 kilometr olan 2 magistral kəmərlərlə cari və əsaslı təmir edilsə də, dayanıqlı su təchizatına imkan vermirdi. Kür çayından nasoslar vasitəsilə götürülən su il-

kin təmizlənərək abonentlərə verilir. Şəhərin 191 kilometr uzunluğunda mövcud paylayıcı su şəbəkəsi uzun illər istismar olunaraq yarasız vəziyyətə düşdüyündən tələbatı ödəmirdi.

Son illərdə ölkə üzrə əhalinin təmiz içməli suya tələbatının təmin olunması istiqamətində mühüm layihələr icra edilib. Bu müddət ərzində Bakıda Mərkəzi Laboratoriya və 9 regional laboratoriya yaradılıb. Görülmüş işlər nəticəsində ölkədə içməli su

təchizatı üzrə itkilər son 20 ildə 62 faizdən 40 faizə qədər azaldılıb. 8,1 min kilometr tullantı və yağış su xətləri inşa edilib. Şəhər, rayon və qəsəbələr üzrə ümumi məhsuldarlığı sutkada 250 min kubmetr olan 28 ədəd tullantı sətəmizləyici qurğu quraşdırılıb. Bakı və Abşeron yarımadası üzrə isə 5 ədəd bu cür qurğu istismara verilib. Bundan başqa, Ceyranbatan Ultrasüzgüclü Sətəmizləyici Qurğular Kompleksi də tikilib.

zəruri avadanlıq, qurğu və simulyatorlarla təmin edilən üçmərtəbəli Regional Təlim-Tədris və Laboratoriya Mərkəzi yaradılıb. Mərkəzdə 12 fərqli istiqamət üzrə mühəndis hazırlığı və ixtisasartırma kursları təşkil olunacaq. Bu da bölgədə ixtisaslı kadr hazırlığını təmin etməklə məşğulluğun artırılmasına töhfə verəcək.

Tədris prosesinin əyani keçirilməsi, bilik və bacarıqların daha yaxşı mənimsənilməsi üçün yarımstansiyanın heyətyanı sahəsində transformatorlar, müasir kommunikasiya qurğuları, hava və kabel xətlərinin komponentləri

ilə tam təchiz edilmiş tədris simulyatoru yaradılıb. Müasir innovasiyalara əsaslanan test-diaqnostika avadanlıqları ilə təchiz olunan Laboratoriya Mərkəzində isə kimya və ekologiya, elektrik avadanlıqlarının sınağı və nəzarət-ölçü cihazlarının kalibrənməsi laboratoriyaları da fəaliyyət göstərəcək. Laboratoriya Mərkəzi həm də paylayıcı şəbəkə, dəmir yolu infrastrukturunu və sahibkarlıq subyektlərinin elektroenergetika avadanlıqlarının test-diaqnostika işlərinin həyata keçirilməsinə dəstək olacaq.

Regional Təlim-Tədris və Laboratoriya Mərkəzi “yaşıl enerji”yə töhfə verəcək

Azərbaycan Prezidenti “AzərEnerji” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin 110/35/10 kV-luq “Yevlax” qovşaq yarımstansiyasının, Regional Təlim-Tədris və Laboratoriya Mərkəzinin açılışında iştirak edib. “AzərEnerji” ASC-nin İdarə Heyətinin sədri Baba Rzaev dövlətimizin başçısına görülmə işlər barədə məlumat verib. Bildirilib ki, “Yevlax” qovşaq yarımstansiyası 60 il əvvəl tikildiyindən tələbatı ödəmirdi. Respublikanın Mərkəzi Aran regionunun enerji təchizatının yaxşılaş-

dırılması, istehlakçıların fasiləsiz keyfiyyətli elektrik enerjisi ilə təmin edilməsi, enerjisi-təmin dayanıqlılığının və etibarlılığının artırılması məqsədilə bu yarımstansiya tamamilə yenidən qurulub. Yevlaxın tam, Bərdə və Ucar rayonlarının isə müəyyən hissəsi daxil olmaqla 180 mindən artıq əhalinin elektrik təchizatında, o cümlədən “Varvara” Su Elektrik Stansiyasında istehsal edilən “yaşıl enerji”nin enerjisi-təminə ötürülməsində xüsusi əhəmiyyətə malik bu yarımstansiyada 110

kilovoltluq yeni açıq paylayıcı qurğu quraşdırılıb, ərazidə yeni Rəqəmsal İdarəetmə Mərkəzi tikilib.

Yarımstansiyanın iş rejiminə real zaman rəqəmsal texnologiyalara əsaslanan kommunikasiya avadanlıqları ilə təchiz edilməklə, elektron resursların kibertəhlükəsizliyi tam təmin olunub. Enerjisi-təmin üzrə bu tip innovativ texnologiyaların tətbiqi planlı və qəza təmiri xərclərini 35 faiz, ehtiyat hissələrinə tələbatı 29 faiz, təmir işləri üzrə materialların gözlənilmə vaxtını və ehtiyatların normadan artıq olmasını 30 faiz, normativdən artıq iş saatlarını isə 25 faiz azaltmaqla səmərəliliyi yüksəldir. Burada müasir saygac-uçot sistemi də quraşdırılıb. Yarımstansiyanın ərazisində bütün

Mərkəzi Aran Regional SCADA İdarəetmə Mərkəzi enerji təchizatında fasiləsizliyi təmin edəcək

Prezident İlham Əliyev Yevlaxda Mərkəzi Aran Regional SCADA İdarəetmə Mərkəzinin açılışında iştirak edib “Azərişiq” ASC-nin sədri Vüqar Əhmədov dövlətimizin başçısına Mərkəz barədə məlumat verib. Bildirilib ki, İdarəetmə Mərkəzi vəsi-təsilə kənd təsərrüfatı sahələrinin, dövlət əhəmiyyətli strateji obyektlərin, işə və xidmət obyektlərinin, xüsusən də əhalinin elektrik enerjisi təchizatında fasiləsizliyin, dayanaqlılığın və səmərəli idarəetmənin təmin olunması həyata keçiriləcək. Burada 35/10 kV-luq hər birinin gücü 6,3 MVA olan iki güc transformatoru, müasir avadan-

lıqlarla təchiz olunmuş 35 və 10 kV-luq qapalı paylayıcı qurğular quraşdırılıb.

Mərkəzin elektrik təchizatı üçün “Yevlax” yarımstansiyasından 14 kilometr uzunluğunda elektrik veriliş xətti çəkilib. “Dəli-məmmədli”, “Kürəkçay”, “Ağdaş”, “Ağsu”, “Tərtər” və “Dəmir Beton Məmulatları” yarımstansiyaları Mərkəzi Aran Regional SCADA İdarəetmə Mərkəzinə inteqrasiya olunub. Bununla da vahid mərkəzdən operativ dispetçer xidməti tərəfindən texniki parametrlərin daimi izlənməsi və idarə olunması təmin edilib. Mərkəz elektrik şəbəkələrinin vəziyyəti haqqında bütün məlu-

matları toplayan və emal edən, eləcə də avadanlığın rəqəmsal formatda idarə olunmasını təşkil edən nəzarət, mühafizə və idarəetmə sistemlərinin innovativ həlli üçün layihələndirilib. Bu layihə yarımstansiyalarda optik rəqəmsal ölçmə transformatorlarının və yeni nəsil rəqəmsal avadanlıq komplekslərinin işlənilib hazırlanmasını təmin edir. Bütün texnoloji ölçmələrin yüksək dəqiqliyini və vahidliyini təmin edən Mərkəzdə şəbəkənin etibarlı istismarı dəstəklənməklə yanaşı, elektrik enerjisinin paylanması zamanı itkilərin və ümumi istismar xərclərinin azaldılmasına da şərait yaranır. Mərkəzdən qidalanan istehlakçıların enerji təchizatında yaranacaq planlı fasilələr barədə onlayn qaydada əvvəlcədən məlumatlandırılması imkanı yaradılıb. Alınan və ötürülən elektrik enerjisinin miqdarına görə yarımstansiya işinin multifunksional rejimdə qurulması cihaz və avadanlıqların bir-biri ilə koordinasiyasını tam təmin edir. Burada əməliyyatların paylayıcı şəbəkənin tələblərinə avtomatik uyğunlaşdırılması, habelə informasiya və texniki təhlükəsizlik sistemlərinin qoraxvermə qabiliyyəti, yaşıl enerji mənbələrinin şəbəkəyə inteqrasiyası həyata keçirilir.

Tikinti materialları istehsalı müəssisəsi fəaliyyətə başlayır

Prezident İlham Əliyev Goranboy rayonunda “Konstrallab Industries” QSC-nin tikinti materialları istehsalı müəssisəsinin açılışında da iştirak edib. Goranboy rayonunun Qazanbulaq kəndində yaradılan müəssisə gips-karton, astar və üzlük gips məhsulları istehsal edəcək. Müəssisədə il ərzində 10 milyon kvadratmetr gips-karton lövhə, 150 min ton gips-səsləli quru qarışıqlar istehsal olunacaq. Müasir avadanlıqla təchiz olunan müəssisədə istehsal edilən məhsulların yerli bazarda satışı ilə yanaşı, bir neçə ölkəyə ixracı da nəzərdə tutulur. Burada 200 nəfər daimi işlə təmin ediləcək. İstehsal zamanı istifadə edilən əsas xammal - yerli gips daşı Azərbaycanın müxtəlif regionlarındakı yataqlardan tədarük olunacaq. Növbəti mərhələdə kalisit və perlit istehsalı xətlərinin qurulması planlaşdırılıb ki, bu da məhsulların maya dəyərini aşağı düşməsinə səbəb olacaq.

Bununla yanaşı, gələcək inkişaf strategiyası çərçivəsində müəssisə fəaliyyətini genişləndirərək metal profil istehsalının

təşkilini hədəfləyir. İnvestisiya dəyəri 33 milyon manat olan müəssisənin ümumi sahəsi 5 hektardır. Azərbaycan Biznesinin İnkişafı Fondu tərəfindən müəssisəyə 3,9 milyon manat güzəştli kredit ayrılıb. İqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən verilmiş investisiya təşviqi sənədi hesabına müəssisə idxal etdiyi avadanlıqlara görə 900 min manat güzəşt əldə edib.

Qeyd edək ki, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkəmizdə qeyri-neft sektorunun inkişafı istiqamətində mühüm layihələrin icrası ölkə iqtisadiyyatının saxlənəndirilməsinə, yeni iş yerlərinin açılmasına, xüsusilə sənayenin müxtəlif sahələrinin davamlı inkişafına böyük tökən verib. Sənayeləşmə siyasətinə uyğun olaraq, ölkəmizdə müasir sənaye müəssisələri, yeni istehsal sahələri yaradılır, daxili tələbatın ödənilməsində yerli məhsulların payı artır, ixrac imkanları genişlənir. Belə müəssisələrin bölgələrdə yaradılması isə ümumilikdə regionların sosial-iqtisadi inkişafını təmin etməklə, onların iqtisadi potensialının möhkəmləndirilməsində, məşğulluğun artırılmasında da mühüm rol oynayır.

“Böyük Qayıdışa dair II Dövlət Proqramı”nın hazırlanması ilə bağlı iclas keçirilib

İyunun 23-də Azərbaycan Respublikasının Baş naziri Əli Əsədovun sədrliyi ilə “2027-2030-cu illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası” və “Böyük Qayıdışa dair II Dövlət Proqramı”nın hazırlanması ilə bağlı yaradılmış Komissiyanın ilk iclası keçirilib. Nazirlər Kabinetinin mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, iclasda Baş nazirin müavinləri - işçi qrupların rəhbərləri, hökumət üzvləri və müvafiq qurumların nümayəndələri iştirak ediblər.

Baş nazir Əli Əsədov bildirib ki, Azərbaycan 44 günlük müharibə və pandemiya sonrasından sonra yaranmış vəziyyətə, yeni şərtlərə və resurslara əsaslanaraq 2021-2030-cu illəri əhatə edən strateji hədəflər müəyyənləşdirib. Bu strateji hədəflər Prezident İlham Əliyevin imzaladığı sərəncamda 5 Milli Prioritet kimi öz əksini tapıb. Milli Prioritetlərin həyata keçirilməsi məqsədilə dövlətimizin başçısının 2022-ci ildə imzaladığı sərəncamlarına əsasən “2022-2026-cı illərdə so-

sial-iqtisadi inkişaf Strategiyası” və “Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı” qəbul edilib. Strategiyanın həyata keçirilməsi

yış məntəqəsinin ilkin mərhələdə inşası tamamlandı, əhalinin yaşayışı, iqtisadi fəaliyyətə reintegrasiyası təmin olunub.

olunması, alt işçi qruplarının iclaslarının ayda bir dəfədən az olmayaraq keçirilməsi, məntəqəni olaraq işin gedişi haqqında

Proqramı hazırlanarkən digər aidiyyəti sənədlər və I-ci Dövlət Proqramında nəzərdə tutulan, daha sonrakı müddətə optimallaşdırılan layihələr nəzərə alınmalıdır.

Əli Əsədov vurğulayıb ki, Strategiyadan və Dövlət Proqramından irəli gələn konseptual məsələlərin və yekun layihələrin mərhələlərlə iqtisadi Şurada da müzakirəsi nəzərdə tutulur.

Xatırladaq ki, Azərbaycan Prezidentinin 2025-ci il 30 may tarixli 611 nömrəli Sərəncamı ilə “2027-2030-cu illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası”nın və “Böyük Qayıdışa dair II Dövlət Proqramı”nın 9 ay müddətində hazırlanması üçün Nazirlər Kabinetinə tapşırıq verilib. Həmin tapşırığın icrasının təmin edilməsi məqsədilə imzalanmış Nazirlər Kabinetinin 2025-ci il 18 iyun tarixli Sərəncamına əsasən Strategiya və Dövlət Proqramı üzrə layihələrin hazırlanmasında aidiyyəti dövlət orqanlarının fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi üçün Baş nazirin sədrliyi ilə Komissiya ya-

radılıb və tərkibi təsdiq edilib. Komissiyanın tərkibində Strategiyanın və Dövlət Proqramının hazırlanması üzrə iki işçi qrup yaradılıb və tərkibi təsdiqlənib, Baş nazirin müavinləri - Şahin Mustafayev və Samir Şərifov işçi qrupların rəhbəri təyin olunub.

Strategiyanın hazırlanması məqsədilə 9, Böyük Qayıdış Dövlət Proqramı üzrə isə 4 alt işçi qrup yaradılıb.

Qeyd edək ki, “Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər”ə əsasən, son illərdə əldə olunmuş sosial-iqtisadi nailiyyətlərin davamlı inkişafının təmin edilməsi, birbaşa xarici investisiyaların cəlbinin genişləndirilməsi, əlverişli biznes mühitinin daha da gücləndirilməsi, iqtisadiyyatın bilik və texnologiya tutumunun artırılması, eləcə də işğaldan azad olunan ərazilərdə Böyük Qayıdışın davamlılığının təmin olunması üçün məqsədyönlü siyasət və islahat istiqamətlərinin müəyyənləşdirilməsi vacib hesab olunur.

üçün bugünkü dövlət büdcəsindən 7 milyard manat vəsait ayrılıb, nəzərdə tutulmuş tapşırıqlar təqribən 78 faiz səviyyəsində icra olunub.

“Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı”nın ümumi icra faizi təqribən 79 faizdir. Azad olunmuş ərazilərin bərpası üçün 2025-ci il də daxil olmaqla 21,6 milyard manat vəsait ayrılıb. Azad olunmuş ərazilərdə şəhər, qəsəbə və kəndlər üzrə 15 yaşa-

Hazırda 27 yaşayış məntəqəsinin tikintisi, 25 yaşayış məntəqəsinin təmir-bərpası həyata keçirilir. 21 yaşayış məntəqəsinin isə təməli qoyulub.

İclasda komissiyanın iş rəqlamenti müəyyənləşdirilib, görülməli işlər və yaxın perspektivdə atılacaq addımlarla bağlı müzakirə aparılıb. Prezidentin sərəncamlarından irəli gələn tapşırıqların maksimum səmərə və keyfiyyətlə, vaxtında icra

məlumat verilməsi tapşırılıb. İclasda Strategiya və Dövlət Proqramının hazırlanması və yekunlaşdırılması üçün konkret vaxt qrafiki müəyyənləşdirilib.

Baş nazir qeyd edib ki, Strategiya və Dövlət Proqramı hazırlanarkən mövcud maliyyə imkanları nəzərə alınmalı, hədəflərin reallaşdırılması üçün nəzərdə tutulan tədbirlər real, dəqiq və ölçüləbilən indikatorlara söykənməli, Strategiya və Dövlət

Qərbi Azərbaycan icmasına növbəti beynəlxalq dəstək

Soydaşlarımızın zamanında ədalətsiz şəkildə zorla çıxarıldıqları yurd yerlərinə - indiki Ermənistanın yerləşdiyi Qərbi Azərbaycana qayıdış məsələsinə beynəlxalq dəstəyin əldə edilməsi istiqamətində növbəti böyük uğur əldə edilib. Belə ki, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının (İƏT) Nazirlər Şurasının İstanbul şəhərində keçirilmiş 51-ci sessiyasının yekun bəyannaməsinə Qərbi Azərbaycan məsələsi barədə bənd daxil edilib. Sessiyada həmçinin bu mövzuda ayrıca qətnamə də qəbul olunub. Bu, İƏT çərçivəsində qəbul edilən ilk belə sənəddir.

Azərbaycanlılar tarixi yurd yerlərindən zorla çıxarılıblar

İstanbulda Qərbi Azərbaycan icması ilə bağlı qəbul edilən qətnamə “Hazırkı Ermənistan ərazisindən zorla və sisteməlik şəkildə didərgin salınmış azərbaycanlıların qayıdış hüququ” adlanır ki, bu da təsdiqi deyildir. Soydaşlarımız zaman-zaman məhz öz iradələrinin əksinə olaraq tarixi yurd yerlərini tərk etmək məcburiyyətində qalıblar.

Qərbi Azərbaycan icması böyük bir toplumdur. İcma doğma yurd yerlərini zorla tərk etmək məcburiyyətində qalan yüz minlərlə soydaşımızı və onların qanuni varislərini əhatə edir. Bu icmanın adı zamanında soydaşlarımızın yaşadığı ərazilərimizin adından götürülüb. Yəni zamanında imperialist güc mərkəzləri Azərbaycanın Qərb bölgələrində saxta Ermənistan dövləti yaradıblar və həmin ərazilərin

milli-etnik tərkibini dəyişiblər. Aborigin sakinlər olan azərbaycanlılar oradan qovulublar və həmin ərazilərdə digər ölkələrdən gətirilən ermənilər məskunlaşdırılıblar. Müxtəlif dövrlərdə çap edilmiş xəritələr və digər sənədlər Ermənistan yaradılarkən böyük saxtakarlıqlara yol verildiyini təsdiqləyir. İndiki Ermənistanın ərazisində tarix boyunca azərbaycanlılar yaşayıblar. Bəhs olunan xəritələrdə onlarla yaşayış məntəqəsinin adları qeyd olunub. Toponimlərin əksəriyyəti Azərbaycan mənşəlidir. Təəssüf ki, sonradan saxtakarlıq edilərək tarixi toponimlərimiz eynilə saxtakarlıqla əvəzlənib. Erməni saxtakarlıqları yalnız toponimlərin dəyişdirilməsi ilə bitmir. Burada ermənilər özlərinə xas olan torə yerin altına xaçlar basdırıblar. Sonradan təlimat-

lar əsasında yaradılan ekspedisiyalar “arxeoloji” qazıntılar aparıblar və necə deyirlər, evrika kəşf ediblər. Belə ki, onlar bəlli yerlərdə qazıntılar apararaq torpağa basdırılmış xaçları “tapıblar” və bununla da həmin ərazilərin ermənilərə aid olduğunu “sübut ediblər”...

Bu proses xüsusilə XX yüzillikdə daha geniş vüsət alıb. Belə ki, ötən yüzillikdə soydaşlarımız indiki Ermənistan ərazisində düz dörd dəfə bir-birindən dəhşətli deportasiyalara məruz qalıblar. 1918-ci ildə yeni yaradılmış Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti (AXC) özünün ilk qərarlarından birində bizim tarixi şəhərimizi - İrəvanı Ermənistan faktiki olaraq hədiyyə edib. Ermənilər İrəvana sahiblənməklə kifayətlənməyiblər. 1920-ci ildə sovet hökumətinin qərarı və erməni millətçilərinin təkidilə bizim digər tarixi torpağımız olan Zəngəzur da Azərbaycan alınıb və Ermənistan birləşdirilib. Zəngəzurun Ermənistanla verilməsi Azərbaycanı Naxçıvandan və Türkiyədən coğrafi nöqtəyənəzərdən ayırmaq, bununla da eyni zamanda, Türk dünyasını parçalamaq üçün atılmış bir addım idi.

İrəvanın və Zəngəzurun Ermənistanla verilməsi ilə Qərbi azərbaycanlıların faciələri bitmədi. Hamımız yaxşı bilir ki, 1948-1953-cü illərdə xalqımız növbəti ağır deportasiyaya məruz qalıb.

Qərbi Azərbaycandan

soydaşlarımızın XX yüzillikdə sonuncu deportasiyası ötən əsrin səksəncinci illərinin sonlarına təsadüf edir. Heydər Əliyev 1987-ci ilin noyabrında bütün vəzifələrdən uzaqlaşdırıldıktan iki həftə sonra erməni millətçiləri yenidən baş qaldırıblar. Sovet hökuməti onlara dəstək olub və həm Qarabağda, həm də o vaxtki Ermənistan Respublikasında xalqımıza qarşı növbəti cinayətlərə rəvac verilib. Həmin dövrdə Ermənistanın 170-dən çox kəndində ancaq azərbaycanlılar yaşayırdılar, 90-a yaxın kənddə azərbaycanlılar əksəriyyət təşkil edirdilər. Bütövlükdə, soydaşlarımız Ermənis-

tanın 300-dən çox şəhər və kəndində məskunlaşmışdılar. Onların hamısı 3 il ərzində Ermənistandan zorla

çıxarılıb. Sonuncu kəndimiz Nüvədi 1991-ci ilin avqustunda deportasiyaya məruz qalıb.

Qərbi Azərbaycana qayıdış həm tarixi ədalətin bərpası, həm də insan hüquqları məsələsidir

Qərbi Azərbaycana qayıdış özündə bir neçə mühüm məqamı ehtiva edir. Burada söhbət həm beynəlxalq hüququn, həm tarixi ədalətin bərpasından, həm də insan haqlarının təmin edilməsindən gedir. Təəssüf doğuran haldır ki, rəsmi İrəvan Qərbi Azərbaycana qayıdış məsələsinə beynəlxalq ictimaiyyətə qəsdən öz ərazi bütövlüyünə təhdid kimi təqdim etməyə çalışır. Bu, açıq-aşkar manipulyasiyadır. Qalib Azərbaycanın heç bir qonşu dövlətə qarşı ərazi iddiası yoxdur. Burada da söhbət Ermənistanla qarşı ərazi iddialarından deyil, yüz minlərlə azərbaycanlının tarixi yurd yerlərinə qayıdışına şərait yaradılmasından gedir.

Qayıdış hüququ bey-

nəlxalq konvensiyalarda təsbit olunub. Qərbi Azərbaycan İcmasının məqsədi də tarixi torpaqlarından didərgin salınmış soydaşlarımızın dinc və təhlükəsiz şəraitdə, ləyaqətlə öz doğma-baba yurdlarına qayıdışının təmin olunmasından ibarətdir. Bu, sırf insan haqları məsələsidir. Ermənistanın İcmanın fəaliyyətini təhdid kimi qələmə verməsi məsələnin əsl mahiyyətini təhrif etmək və beynəlxalq hüquqa əsaslanan qayıdış hüququnu tanımaq cəhdindən başqa bir şey deyildir. İƏT çərçivəsində qəbul edilən “Hazırkı Ermənistan ərazilərindən zorla və sisteməlik şəkildə didərgin salınmış azərbaycanlıların qayıdış hüququ” adlı qətnamədə təşkilata üzv ölkələrin

Qərbi Azərbaycan İcmasının öz yurdlarına ləyaqətli qayıdış hüququna dəstəyi ifadə olunur, habelə Ermənistan tərəfindən sözügedən İcmanın hüquqlarının inkar olunması qınanılır.

Rəsmi İrəvan azərbaycanlıların yurd yerlərinə qayıdış məsələsinə sağlam məntiqi yanaşmalı və Qərbi Azərbaycan İcması ilə təmaslar qurmaldır. Ermənistan rəhbərliyi bir sıra öhdəliklərini yerinə yetirməklə, o cümlədən də soydaşlarımızın qayıdış hüququnu tanımaq və onların ləyaqətli şəkildə geri dönmələrinə şərait yaratmaq sülhyaratma prosesində səmimiyyətədən cıxış etdiyini təsdiqləmiş olardı.

Mübariz ABDULLAYEV

Qərbi Azərbaycan İcmasında Ümumdünya Qaçqınlar Gününə həsr olunmuş beynəlxalq tədbir təşkil edilib

AZƏRTAC xəbər verir ki, Azərbaycan Respublikasının dövlət orqanlarının nümayəndələri, ölkəmizdə akkreditə olunmuş diplomatik nümayəndəliklərin rəhbərlərinin, ictimai və elm xadimlərinin iştirak etdiyi tədbirdə əvvəlcə “Qərbi Azərbaycan: Haqqın izi ilə” sənədli filminin nümayişi olub. Çıxış edən Qərbi Azərbaycan İcmasının İdarə Heyətinin

sədri, Milli Məclisin deputatı Əziz Ələkbərli bildirib ki, İcma beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə, o cümlədən dövlətlərin ərazi bütövlüyünə və suverenliyinə hörmət edir. Eləcə də sülh, barışıq, birgəyaşayış dəyərlərinə hörmətlə yanaşır. O deyib: “Biz dialoq üçün Ermənistan hökumətinə dəfələrlə təklif göndərmişik. İcmanın davamlı dialoq cəhdlərinə

baxmayaraq, Ermənistan hələ də bizim çağırışlarımıza cavab vermir. Ermənistan tərəfinin dialoqdan yayınması ədalətli və davamlı həll istiqamətində irəliləyişə mane olur. Biz Ermənistanı insan hüquqları ilə bağlı öhdəliklərinə hörmət etməyə, Ermənistandan qovulmuş azərbaycanlıların qayıdışına şərait yaratmağa çağırırıq”.

Ə.Ələkbərli Ermənistandan azərbaycanlıların mərhələli deportasiyası, hüquqlarının pozulması və yaşanan faciələr barədə məlumat verib. O, həmçinin tədbir iştirakçılarını İcmanın fəaliyyəti, görülmüş işlər barədə məlumatlandırıb.

Daha sonra köçkünlük həyatının acı xatirələrindən və qayıdış arzusundan danışan Qərbi Azərbaycan İcması Ziyalılar Şurasının üzvü Şirazi İbrahimov bildirib: “Bir əsrdə dörd dəfə qaçqınlıq həyatı yaşayan Qərbi azərbaycanlıların başına gələn müsibətlər digər soydaş-

larımız kimi bizim ailədən də yan keçməyib. Mən uşaq olanda, valideynlərim 1905, 1918, 1948-1953-cü illər deportasiyası haqqında danışanda, bir növ mənə nağıllar aləmini xatırladırdı. Necə ola bilər ki, ermənilərə diqqət, qayğı ilə yanaşasan, yerləşmələrinə kömək göstərsən, onlar isə sənə bu cür vəhşiliklər etsinlər. Təəssüflər olsun ki, qonşumuz olan ermənilər bu cür vəhşilikləri illər boyu, bir əsrdən artıq müddətdə törədiblər, lakin dünya ictimaiyyəti buna biganə yanaşıb”.

O, 1988-ci il deportasiyasında 15 yaşı olduğunu diqqətə çatdıraraq əlavə edib: “Mən orda məktəbi davam etdirmək üçün Basarkeçər rayonunun Nərimanlı kəndindən Bakı şəhərinə kimya-biologiya təməyüllü internat liseyinə gəldim. 1988-ci ilin dekabrında tətil olarkən internatda oxuyan bütün şagirdlər öz doğma evləri-

nə gedirdilər. Biz Qərbi Azərbaycanlı şagirdlər isə hara gedəcəyimizi, evlərimizin harada olacağını bilmirdik. Yəqin ki, 15 yaşlı uşaqların keçirdiyi bu stressi, sarsıntıyı təsəvvürə gətirmək olar. Həmin günləri xatırladıqca insan kədərlənir, valideynlərimizin, doğmalarımızın və Qərbi Azərbaycanda yaşayan insanların başına gələn fəlakətlər göz önündən keçir,

insanı kövrəldir”.

Qeyd edək ki, Ümumdünya Qaçqınlar Günü BMT Baş Assambleyasının 2000-ci ildə qəbul etdiyi 55/76 sayılı qətnamə ilə təsis olunub. Bu günün məqsədi qaçqınların problemlərinə beynəlxalq diqqəti artırmaqdır. Qərbi Azərbaycan İcması da öz növbəsində hər il bu gün münasibətilə tədbir təşkil edir.

Orta Dəhliz üzrə yeni marşrut

Transxəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizinin (TBNM, Orta Dəhliz) davamlı olaraq genişlənməsi və funksionallığının artması müşahidə olunur. Bu

günlərdə Çin Cjetyan əyalətindən ilk yük qatarının Türkmənistan üzərindən Azərbaycana yola salınması bunun növbəti təsdiqidir.

Orta Dəhliz üzrə yeni marşrut barədə Türkmənistanın Nəqliyyat və Kommunikasiya Agentliyi məlumat yayıb. “100 standart konteynerdən ibarət qatar

Türkmənbaşı limanına istiqamət alıb, oradan yüklər Xəzər dənizi vasitəsilə Bakı limanına göndəriləcək”, - deyə məlumatda bildirilir.

Orta Dəhliz üçün yeni fürsətlər

İndiki geosiyasi realqlar fonunda Avrasiya məkanından keçən bir sıra marşrutlar üçün ciddi təhdidlər yaranıb. Mühəribənin digər tərəfi olan Rusiyadan keçən marşrutlara təhlükəsizlik nöqtəyi-nəzərindən və bir sıra başqa səbəblərdən diqqət azalıb. Həmçinin İran ərazi-

si təhdidlər yaranıb. Belə heç də adi olmayan bir şəraitdə Orta Dəhlizin cəlbədiciliyi artıb və bu marşrut üçün yeni fürsətlər yaranıb. Orta Dəhliz 2014-cü ilin fevral

ayında Azərbaycan, Qazaxıstan və Gürcüstanın müvafiq strukturlarının iştirakı ilə yaradılıb. Sonrakı illərdə layihə genişlənilib və iştirakçıların sayı Ukrayna, Rumıniya və Polşa kimi dövlətlərin hesabına genişlənilib. Çin-Qazaxıstan sərhəddindən başlayan Orta Dəhliz Mərkəzi Asiya ölkələri və

Xəzər dənizi üzərindən, bundan sonra isə Azərbaycan, Gürcüstan, Türkiyə ərazisindən keçərək Avropaya qədər uzanır. Bu, Avropa ilə Asiyayı birləşdirən ən qısa və rahat marşrutdur.

Orta Dəhlizin bir sıra önəmli üstünlüklərini sadalamaq mümkündür. İlk növbədə, onu vurğulamaq yerinə düşər ki, bütün marşrut boyunca vahid tarif, “bir pəncərə” prinsipi tətbiq olunur. Bu kimi amillər, həmçinin dəhlizin keçdiyi ölkələrdə təhlükəsizliyin təmin olunması Avropada və Asiyada ölkələrin və daşıma şirkətlərinin diqqətini Orta Dəhlizə yönəldir.

Qlobal miqyasda Orta Dəhlizə marağın artmasında, heç şübhəsiz ki, Azərbaycan müstəsna rola malikdir. Respublikamız Transxəzər marşrutu üzrə ən önəmli məkanlardan biridir. Uzunmüddətli siyasi sabitlik, mükəmməl qanunvericilik bazası, təhlükəsizliyə verilən zəmanətlər, optimal qiymətlər, keçid prosedurlarının sadəliyi, məsafənin qısalığı, relyefin əsasən düzən olması və s. amillər transmilli şirkətlərin ölkəmizə marağını artıran səbəblər sırasında yer alır.

Azərbaycan Orta Dəhlizin genişlənməsinə və onun funksionallığının artmasına davamlı töhfələr verir. Burada ən əsas amillərdən biri isə müasir infrastrukturla bağlıdır. Respublikamızın ərazisindən bir-birinə inteqrasiya edilmiş Şərq-Qərb və Şimal-Cənub kimi iki mühüm dəhliz keçir. Son illərdə

həm bütün respublika üzrə, həm də bəhs olunan dəhlizlər boyunca avtomobil yollarının yenidən qurulması istiqamətində çoxsaylı layihələr reallaşdırılıb. Hər iki dəhliz üzrə yollar ən müasir standartlar səviyyəsinə çatdırılıb. Hazırda respublikamızdan Rusiya, Gürcüstan, İran sərhədinə, necə deyirlər, şüşə kimi hamar yollar uzanır. Eyni zamanda, bu yollar üzərində yüksək səviyyəli logistika xidmətləri təşkil olunub.

Azərbaycanın Orta Dəhlizin inkişaf etdirilməsinə verdiyi töhfələrdən bəhs edərkən iki layihənin önəmini ayrıca qeyd etmək lazımdır. Bunlardan biri 2017-ci ildə istifadəyə verilən Bakı-Tbilisi-Qars (BTQ) dəmir yolu xəttidir. BTQ-nin uzunluğu təxminən 850 kilometrdir ki, onun da 504 kilometrini Azərbaycan ərazisindən keçir. Avropa ilə Asiya

arasında ən qısa bağlantı olan Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun siyasi və iqtisadi önəmi kifayət qədər böyükdür. Çox haqlı olaraq yeni dəmir yolu bağlantısını iqtisadi və siyasi əhəmiyyətinə görə Afrika ilə Asiyayı birləşdirən Süveyş kanalı kimi titanik layihələrlə müqayisə edirlər. Azərbaycanın təşəbbüsü və moderatorluğu ilə ərsəyə gələn BTQ region ölkələrinin tranzit potensialının artmasına, Avropaya inteqrasiya proseslərinin sürətlənməsinə, Avropa Qonşuluq siyasəti çərçivəsində əməkdaşlığın daha da inkişafına yeni imkanlar yaradıb. Onun fəaliyyəti yol boyunca yerləşən ölkələr arasında əməkdaşlığın möhkəmlənməsinə müsbət təsir göstərir. Artan yük həcmi nəzərə alınmaqla yenə də ölkəmizin təşəbbüsü ilə BTQ-nin ötürücülük imkanlarının genişləndirilməsi layihəsi önəmli

tamamlanıb. Genişləndirmədən sonra BTQ-nin illik yükaşıma gücü 1 milyon tondan 5 milyon tona çatdırılıb.

Güclü dövlət olan Azərbaycan həmçinin liderlik keyfiyyətləri nümayiş etdirərək Xəzərdə ən böyük ticarət limanının inşasına nail olub. Bu liman hazırda dünyada mövcud olan ən yüksək standartlar səviyyəsində inşa olunub. Yeni liman 117 hektar ərazini əhatə edir və 12 yanalma körpüsünə malikdir. Körpülərin ümumi uzunluğu 2100 metrə yaxındır. Limanda Ro-Ro tipli gəmilər üçün iki körpü, yeddi körpüdən ibarət universal quru yük və konteyner terminalı, iki bərə körpüsü, həmçinin xidməti donanma gəmiləri üçün bir körpü inşa edilib. İkinci Ro-Ro kör-

püsü və bərə körpüləri hidravlik sistemli asqılı pandusla təchiz olunub ki, bu da suyun səviyyəsinin müəyyən hədlərdə enib-qalxmasından asılı olmayaraq gəmilərin körpüyə təhlükəsiz yan almasını təmin edir. Limanda xidməti donanma gəmiləri üçün körpünün uzunluğu 155 metrdir və buraya eyni zamanda 11 gəmi yan ala bilər. Hazırda Xəzər dənizində ən böyük ticarət limanlarından biri olan Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanının yükaşıma qabiliyyətinin ildə 15 milyon tondan 25 milyon tona qədər artırılması istiqamətində fəal iş aparılır. Genişləndirmə layihəsi çərçivəsində limanın avtomatlaşdırılması nəticəsində buradan keçən tranzit yüklərin daha sürətli ötürülməsinə imkan

yanacaq. Eyni zamanda, Azərbaycanın Gürcüstanın Qara dəniz sahilində yerləşən Kulevi limanının genişləndirilməsi də daşıma-ların həcmində artmasına töhfə verəcək. Həmçinin Azərbaycan-Gürcüstan əməkdaşlığının gündəliyində Qara dənizdə yeni liman infrastrukturunun yaradılması məsələsi durur və respublikamız bu istiqamətdə işbirliyinə hazırdır.

Azərbaycan həmçinin postmühəribə mərhələsində Zəngəzur dəhlizinin açılmasına güclü siyasi iradə göstərir. Zəngəzur dəhlizinin istifadəyə verilməsi ilə Orta Dəhliz ölkəmizin ərazisindən başlayaraq şəxələncək, onun yeni qolu yaranacaq və ötürücülük imkanları genişləncək.

Yeni marşrutla Çinin mallarının Avropaya daşınması sürətləncək

Yeni marşrut boyunca qatar Xorqos nəzarət-buraxılış məntəqəsi vasitəsilə Çin-Qazaxıstan sərhədini keçəcək, daha sonra Almatı, Daşkənd və Aşqabaddan hərəkəti davam etdirəcək. Çin tərəfinin qiymətləndirmələrinə görə, yeni mar-

şrutun istifadəyə verilməsi önəmli Aktau - Bakı logistika xəttinin yükünü azaldacaq, həmçinin Çin məhsullarının Mərkəzi Asiya və Şərqi Avropa bazarlarına çatdırılmasını sürətləndirəcək. “Yeni yol artıq Cjetyan əyalətinin Çin - Avro-

pa marşrutu üzrə dəmir yolu ilə yük daşımaları çərçivəsində yaradıldı sayca 26-cı beynəlxalq logistika istiqaməti olub”, - deyə məlumatda qeyd olunur.

Mübariz FEYİZLİ

XX əsrin ikinci onilliyinin başlanması ilə bir sıra regionlarda mühüm proseslərə start verildi. Xüsusilə Azərbaycanın Cənubi Qafqazda təhlükəsizliyin təmini, təhdidlərin aradan qaldırılması, işğala son verilməsi istiqamətində aparıldığı fəaliyyət bölgədə yeni reallıqlar yaratdı. Bu isə öz növbəsində bütün sferalarda gələcək inkişaf trayektoriyalarının istiqamətlənməsinə təsir göstərir:

- İlk olaraq siyasi sferada

Zəngəzur dəhlizinin perspektivi...

Günümüzün reallığında daha pragmatik, effektiv, təhlükəsiz yol

ədalətin və beynəlxalq hüququn təmini ilə bağlı mühüm bir addım kimi tarixə yazıldı. Son illərdə presedenti olmayan bir proses - ərəzi bütövlüyünün və suverenliyin bərpası kimi olduqca vacib bir addım atıldı;

- İqtisadi sferada isə yeni bir nizama yol açdı. Artıq Şərq-Qərb kontenti üzrə əlaqələndirmədə yeni bir yol təqdim edilir. Bu, xüsusilə Mərkəzi Asiya - Cənubi Qafqaz - Kiçik Asiya iqtisadi geostrategiya məkanı üçün

yeni inkişaf mərhələsi yaratdı.

- Formalaşdırılan təhlükəsizlik arxitekturası gələcək yüzilliyin proyektini kimi qiymətləndirilən, dünyanın yeni dönmədə əsas ticarət xətti kimi mahiyyət kəsb edən Şərq-Qərb tranzitini

daha da ön plana çıxardı.

Beləliklə, XXI əsrin ikinci onilliyinin başlanğıcında Avra-siyanın mərkəzində yaranan yeni situasiya xarakter etibarilə yeni nüanslar "yaratıb". Qərb siyasətçiləri iddia edirlər ki, ən

müasir siyasi ittifaqlaşmaların, siyasi cəbhələşmələrin, hətta hərbi ritorik "carışmalar"ın təməli mahiyyətində ticari imkanlar, dolayısı ilə isə iqtisadi gücün inkişafı hədəf kimi seçilib. Bu mənada global atlasın yeni siyasi gəncəlməsi prosesində ortaya fərqli mənzərə çıxır: ənənəvi yollar, ənənəvi ticari istiqamətlər bəzi hallarda effektivsizliyi, bəzi hallarda təhlükələri, bəzi hallarda isə rentabilsizliyi ilə ikinci plana keçə bilər...

Yeni kontent, yeni imkanlar...

Bəli, yeni iqtisadi nizamın formalaşdığı bir zamanda Cənubi Qafqazın stabil və sabit məkan kimi şöhrət tapması, tanınması global layihələrin bizim coğrafiyada təşəkkülünü təmin edən mühüm faktarlardan birinə çevrilmə imkanını yaradır. Bəlli məsələdir ki, Azərbaycan yürüdülməli dövlət siyasəti və bu siyasətin əsas prioritet istiqamətləri ölkəmizin

müasir beynəlxalq münasibətlər sistemində müstəqil siyasət həyata keçirən güclü və nüfuzlu dövlət, həmçinin etibarlı tərəfdaş kimi tanınmasını təmin edir - Asiya ilə Avropanın "təbii körpüsü" adlandırılan, sivilizasiyaların, Şərq və Qərb mədəniyyətlərinin qovşağı sayılan Azərbaycan bəşəri dəyərlərin yaşadığımız region üçün spesifləşdirilməsinə nail olub. Bu

gün mühüm bir coğrafiyada sülh və sabitliyin təmin olunması ilkin mərhələdə bölgə dövlətlərinin iqtisadi-siyasi maraqlarına xidmət edir. Burada da enerji, kommunikasiya və qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər önə çıxır ki, regional səviyyədəki əməkdaşlıqlar yeni mərhələdə global inkişaf konsepsiyasının aparıcı coğrafi ünsürü kimi müəyyənleşə bilər. Bu mənada, Zəngəzur dəhlizi öz ətrafında əsaslı bir əhəmiyyət formalaşdırma bilər.

Global təhlükəsizliyin global ticarətə təsiri...

Artıq bir müddətdir ki, davam edən İran-İsrail mübarizəsi beynəlxalq aləmin diqqətini özünə cəlb edib. Xüsusilə, son günlər baş verənlər, İranın nüvə obyektlərinin bombalanmasının ardından Hörmüz boğazının bağlanması perspektivi ilə bağlı yayılan xəbərlər narahatlıqla izlənilir. Bilindi ki, baş verənlər global ticarətə, global iqtisadi münasibətlərə də təsirsiz düşmüşdür. Xüsusilə, son dövrlərdə daha böyük aktuallıq daşımağa başlamış Şərq-Qərb, Cənub-Şimal marşrutları üzrə yeni iqtisadi nizamın formalaşması baxımından baş verənlər özündə böyük mahiyyət daşıyır - baş verən hal dəhlizlərin əsas üs-tünlüyünün məhz sabitlik və təhlükəsizlik üzərində fokuslanmasının göstəricisi.

Hörmüz boğazı ilə bağlı məsələ sadəcə bir misal kimi önə çıxır - ümumilikdə isə, global ticari münasibətlərin ənənəvi yollarına nəzər saldıqda, onların mühüm

əksəriyyətinin bir çox "stansiyaların" hazırda destabilizasiya durumunu müşahidə edirik - Cənub istiqaməti üzrə Süveyş kanalı, şimal istiqaməti üzrə isə Rusiya, Ukrayna və Belarus xətti özündə ciddi təhlükələri ehtiva etməkdədir. Eynilə mərkəzi ticarət yolu sayılan İranda da vəziyyət ürək açan deyil. Bunun qarşılığında dünyada müşahidə olunan narahatlıq da əsaslı bir məsələdir - artıq bütün dünya daşımalarından, ti-

cari əlaqələrdən çox narahatdır. Hətta bunun müqabilində global bazarda qiymətlərdə artımın müşahidə edilə bilməsi, malların ünvanına vaxtında çatdırılmaması, təhlükəsizliyi sual altına düşməsi kimi hallar da artıq müşahidə edilir. Yeni dünya nizamının ən mühüm ünsürü sayılan "iqtisadi təməklizləşmə" dalana dirənə bilər... Və bu halda müəyyən məsələlər yenidən göz önündə canlanır.

Dəhlizin üstünlükləri

Azərbaycan hər zaman Şərq-Qərb dəhlizinin ən əsas logistik dayanacaqlarından sayılıb. Məsələn, 2014-cü ildə Azərbaycan, Gürcüstan, Qazaxıstan, Ukrayna və Türkiyə dəmir yolu, gəmiçilik və liman administrasiyalarının iş-tirəki ilə yaradılan və Çin, Qazaxıstan, Xəzər dənizi, Azərbaycan, Türkiyə - Qara dəniz və Avropanı birləşdirən nəqliyyat dəhlizi, başqa sözlə Orta Koridor və yaxud Trans-Xəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutu (TXBNM) Çin - Avropa Birliyi arasında yük daşımalarının artırılmasına xidmət edir. Nəqliyyat dəhlizinin

idarə olunması və inkişaf etdirilməsi, yaradılmış Konsorsiumun üzvləri tərəfindən həyata keçirilir. Bu dəhliz üzrə hərəkət edən qatarlar orta hesabla 10-12 günə Çindən Avropaya yükləri çatdırır. Bu da nəqliyyat dəhlizinin əsas üstünlüklərindən biridir.

Orta Dəhliz vasitəsilə yüklər Avropaya iki istiqamət üzrə nəql edilir. Onlardan biri Gürcüstanın Poti və Batumi limanları vasitəsi ilə, digəri isə Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu ilə. Azərbaycanın təşəbbüsü ilə reallaşdırılan Bakı-Tbilisi-Qars layihəsi Orta Koridor vasitəsilə yükdaşımaların

xərclərini aşağı salaraq tranzit əməliyyatlarının həcmi artırılmasına xidmət edir. Qeyd edildiyi kimi, bütün nəqliyyat yollarının əsas kəşimə nöqtəsi olan Azərbaycan Şərq-Qərb tranzitinin ən mühüm stansiyalarından-dır. Yeni dövnmədə isə bu aktivlik daha da artıb.

Bələ ki, "Bir kəmə, bir yol" layihəsinin aparıcı seqmentlərindən birinə çevrilmə perspektivinə malik Zəngəzur dəhlizi ümumən regionun inkişaf dinamikasını artırma imkanına malikdir. Dəhliz Şərq-Qərb marşrutu üzərində ən qısa yoldur. Təbii ki, istər yökdaşımalarında, istərsə də digər ticarət mübadilələrində ən qısa yolun seçilməsi iqtisadi baxımdan da böyük mənfəət vəd edir. Eyni zamanda, Zəngəzur dəhlizi təhlükəsiz marşrut sayılır. İnfrastruktur baxımından da Zəngəzur dəhlizi olduqca əlverişlidir. Zəngəzur dəhlizinin ən mühüm üstünlüklərindən biri isə Avropa ilə Asiyayı birləşdirməklə yanaşı, Yaxın Şərq regionuna da yaxınlıqdır. Türkiyə vasitəsilə təkə Avropaya deyil, eləcə də Yaxın Şərqə çıxış imkanı qazanacaq layihə tərəfdaşları bu üstünlükdən də yararlanmış olacaqlar.

Vurğulandığı kimi, Zəngəzur dəhlizinin reallaşması birinci növbədə mühüm geocoğrafi situasiya yaradacaqdır. Yeni iqtisadi nizamda Şərq-Qərb tranzitini bir-

ləşdirəcək dəhliz digər region ölkələri üçün də mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Çünki dəhlizin Şimal-Cənub xətti ilə perpendikulyar şəkildə kəsişməsi ikinci

xətt üzərində olan dövlətlərin də maraq dairəsini buraya istiqamətləndirir. Başqa sözlə, Zəngəzur dəhlizi ətraf dövlətlərin də iqtisadi maraqlarına cavab verən

Zəngəzur dəhlizi Ermənistanla nə vəd edir?

amil kimi çıxış edir. Paralel olaraq Ermənistan bu dəhlizin açılması ilə yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoyacaq. Qeyd edək ki, Zəngəzur dəhlizinin açılması Ermənistan üçün həm siyasi, həm də iqtisadi dividendlər vəd edir. Bələ ki, Zəngəzur dəhlizi Ermənistanın regional ticarət yollarına çıxışı bərpa etməyə və daha böyük iqtisadi məkanla inteqrasiya etməyə imkan verəcək. Dəhliz vasitəsilə Ermənistan daha böyük xarici bazarlara çıxış imkanı qazanacaq. Paralel olaraq Türkiyə və Azərbaycanla əlaqələri normallaşacaq - bu da özlüyündə, Ermənistan iqtisadiyyatına geniş imkanlar yaradacaqdır. Yeni logistika və infrastruktur imkanları sayəsində nəqliyyat, ticarət, enerji və xidmət sektorların-

da inkişaf sürətlənəcək. Eyni zamanda, Ermənistanda xarici sərmayə artacaq - açıq sərhədlər və sülh mühiti Ermənistan iqtisadiyyatına inamı artıracaq. İqtisadi dalan mühiti aradan qalxacaq - Ermənistan üçün həm istehsal xərcləri azalacaq, həm də ixrac imkanları genişlənəcək. Qeyd edək ki, BMT-nin, Asiya İnkişaf Bankının və Dünya Bankının hesabatlarında da qeyd edilir ki, regionda iqtisadi kommunikasiyaların açılması Ermənistanın ÜDM-nin artmasına səbəb ola bilər. Bu isə ciddi bir inkişaf impulsudur.

Siyasi dividendlərə gəldikdə isə, Zəngəzur dəhlizinin açılması regionda sabitlik və əməkdaşlıq mühitinə töhfə verəcək. İrəvanın fərqli güc mərkəzləri arasında

balanslı siyasət yürütmək imkanı yaranar - günki dəhliz həm Avra-siya məkanına, həm də Avropaya çıxışı əhatə edir. Nəticə etibarilə, Zəngəzur dəhlizi sadəcə Azərbaycan və ya ümumən region üçün deyil, daha çox Ermənistan üçün strateji imkanlar yaradan layihədir. Ermənistanın bu fürsətdən istifadə etməsi regionda davamlı sülhün qurulması və Cənubi Qafqazın yeni inkişaf mərhələsinə keçidi üçün zəruridir. Dəhliz geopolitik bir bəriş layihəsi olmaqla yanaşı, həm də gəlir, inkişaf və inteqrasiya layihəsidir. Ermənistanın bu reallığı nə qədər tez dərk etməsi, bir o qədər çox dividend qazanması ilə nəticələnməkdir.

Pərviz SADAYOĞLU

Xarici investisiyalara açıq ölkə

"Fitch" reytingimizi "BBB-" səviyyəsində təsdiqləyib

"Fitch Ratings" beynəlxalq kredit reyting agentliyi bir neçə gün əvvəl Azərbaycanın uzunmüddətli xarici valyutada reytingini "BBB-" səviyyəsində, yəni investisiya dərəcəli səviyyəsində sabit proqnozla təsdiqləyib. Agentlik, həmçinin Azərbaycanın ölkə həddini

"Fitch" Azərbaycanın reytinginin yüksəldilməsinə səbəb ola biləcək bir neçə şərti vurğulayıb. Bunların arasında xarici şoklara qarşı dayanıqlılığın artırılması və institusional siyasətin daha da gücləndirilməsi, yüksək neft və

qaz gəlirləri fonunda suveren aktivlərin davamlı artırılması; idarəetmənin yaxşılaşdırılması, iqtisadi artıma və diversifikasiyaya yönəlməli struktur islahatlarının uğurla həyata keçirilməsi yer alır. Bununla yanaşı, Azərbaycanın

"BBB-"dən "BBB"yə yüksəldib və valyuta nəzarəti risklərinin azaldığını qeyd edib. Yeni reyting göstəricisinin müəyyən edilməsi Azərbaycanın iqtisadi və maliyyə sektorunda baş verən irəliləyişlərdən qaynaqlanır.

Global iqtisadi mühitdə hələ də davam edən mürəkkəb geosiyasi risklər və qeyri-sabitlik və şəraitində "Fitch Ratings" tərəfindən Azərbaycanın uzunmüddətli yerli və xarici valyutada reytinginin "BBB-" investisiya səviyyəsində təsdiq

olunaraq proqnoz "pozitiv"də saxlanması ölkə iqtisadiyyatının dayanıqlıq potensialını nümayiş etdirir. "Fitch"ın tədqiqat qrupu açıqlamasında bildirir ki, Azərbaycanın reytingi çox güclü xarici balans, "BBB" reyting kateqoriyasında ən aşağı dövlət borcu göstəricilərinin birini və maliyyələşdirmə gəvikliyi təmin edən əhəmiyyətli suveren aktivlərin mövcudluğunu əks etdirir. Müsbət amillər arasında iqtisadiyyatda xarici valyutanın adekvat təklifi, maliyyə siste-

RATING ACTION COMMENTARY

Fri 13 Jun, 2025 - 17:02 ET

Fitch Ratings - London - 13 Jun 2025: Fitch Ratings has affirmed Azerbaijan's Long-Term Foreign-Currency Issuer Default Rating (IDR) at 'BBB-' with a Stable Outlook.

A full list of rating actions is at the end of this rating action commentary.

KEY RATING DRIVERS

Credit Strengths and Weaknesses: Azerbaijan's ratings reflect a very strong external balance sheet, the lowest public debt ratio in the 'BBB' rating category, and financing flexibility from very large sovereign assets. Set against these factors are weak governance, a weak (albeit improving) economic policy framework, heavy dependence on hydrocarbons, and geopolitical risks.

minin dollarlaşmasının azalması, Mərkəzi Bankın likvidlik idarəetməsinin yaxşılaşması, məzənnə sabitliyini dəstəkləyən etibarlı valyuta ehtiyatları və xarici valyutada ifadə olunan Dövlət Neft Fondunun aktivləri əsas faktorlar kimi vurğulanır.

"BBB-" reytingi nəyi ehtiva edir?

güclü maliyyə vəziyyətinin təmin olunmasında qeyri-enerji amillərinin də təsiredici rolu az deyil. Bələ ki, Azərbaycanla neft hasilatı

həcmələrinin azaldılması və enerji gəlirlərinin əvvəlki illərə nisbətən aşağı düşməsinə baxmayaraq, qeyri-neft sektorunun güclü artımı

ilə maliyyə gəlirlərinin artımı kompensasiya edilib ki, bu da, bütcdə xərclərinin neft daxilolmalarının azalması və digər mənbələr hesabına stimullaşdırılmasına səbəb olub. Bu tendensiyanın qarşdakı illərdə davam edəcəyi göz-

lənilir ki, bu da maliyyə sabitliyinin qeyri-neft dayaqları üzərində köklənməsinə işarədir. Bu xüsusda növbəti illər ərzində Azərbaycanın fiskal və tədiyyə balansının müsbət səviyyəsi dəstəklənəcəkdir.

Xarici valyutada profisit 2025-2026-cı illərdə davam edəcək

"Fitch Ratings"ın analitiklərinin qənaətinə görə, Azərbaycanın xarici valyutada uzunmüddətli reytingi 2025-2026-cı illərdə də profisitlə davam edəcək. Bu vəziyyət suveren aktivlərin dayanıqlılığını da təmin edəcək. Bələ ki, hazırda Azərbaycanın valyuta aktivləri 74 milyard dollara yaxınlaşmış və strateji ehtiyatların 80 faizi Dövlət Neft Fonduna (DNF)

məxsusdur. Növbəti illərdə enerji gəlirlərinin sabitliyi fonunda DNF-nin investisiya portfelində rekord yüksək gəlirlilik qalacaq. Hazırda ölkənin strateji ehtiyatları ÜDM-in təxminən 70 faizini təşkil edir ki, bu da güclü təhlükəsizlik yastığı deməkdir. Azərbaycanın xalis aktivləri 2025-ci ildə də sabit qalacaq ki, bu da eyni qrup ölkələr arasında ən yüksək

göstərici hesab oluna bilər.

"Fitch"ın reytingi ona dəlalat edir ki, Azərbaycanın güclü milli valyuta ehtiyatları və suveren fondların milli valyutanın sabitliyi üçün də dayanıqlılığını təmin edir. Yeni mövcud ehtiyat portfelini mənatın xarici valyuta qarşısında məzənnəsinə ciddi təsir və təzyiq edəcək amilləri tamamilə neytrallaşdırır. Reytingdə əsas faktorlardan biri kimi xarici borc amili də mühüm yer tutur. Azərbaycan hazırda regionda xarici borcun ÜDM-də nisbətində görə, ən yaxşı ölkələr qrupundadır.

"BBB-" reytingi Azərbaycanın investisiya mühiti üçün əhəmiyyəti

"Fitch" beynəlxalq reyting agentliyi Azərbaycanın kredit reytingi ilə bağlı nikbin proqnozu investisiya və maliyyə sektorları üçün də ümidverici ssenariyə zəmin yaradır. "BBB+"kredit reytinginin təsdiq edilməsi ölkəmizə beynəlxalq maliyyə qurumları tərəfindən etimadın ötən dövr ərzində qorunub saxlanılmasının bariz göstəricisidir. Mövcud kredit reytingi və ölkəmizin investi-

siya qabiliyyətinin yüksək göstəricisi kimi səciyyələndirilib, beynəlxalq səviyyəli investisiya reytingi sayıla bilər. Bu, respublikamızın potensial investor və dünyada sərmayəçi ölkə kimi imicinin möhkəmlənməsinə də beynəlxalq inamı artırır.

"Fitch Ratings" real iqtisadi vəziyyəti və investorların Azərbaycan kredit riskinə münasibətlərini obyektiv və adekvat şək-

kildə ifadə edərək ölkəmizin beynəlxalq kredit reytinginin yenidən investisiya səviyyəsinə yüksəldilməsinə qərar verməklə digər beynəlxalq reyting agentliklərinin də adekvat artmasına zəmin yaradıb. Çox güman ki, bu qərardan sonra dünya ölkələrinin investisiya reytingini müəyyən edən "Moody's Rating", "Standard & Poor's" reyting agentlikləri də oxşar mövqedən çıxış edərək Azərbaycanın kredit reytingini investisiya səviyyəsində təsdiq edəcəkdirlər.

E.CƏFƏRLİ

Güclü Ordu - Güclü Dövlət: Müstəqil Azərbaycanın qürur mənbəyi

Bu gün dünyada müşahidə olunan gərgin geosiyasi vəziyyət yeni tip müharibə üsullarının tətbiqi, iqtisadi sanksiyalar, separatizm, etnik və dini qarşıdurmalar, terrorizm və digər destabilizasiya cəhdləri region ölkələrinin hərbi və milli təhlükəsizlikləri üçün ciddi təhdidlər yaradır. Bu proseslər bir daha təsdiq edir ki, mövcud təhlükəsizlik sistemləri bu təhdidlərin qarşısını almaqda yetərinə qədər qədrli deyil. Azərbaycan isə geosiyasi, geoqiətisadi və geostrateji baxımdan olduqca əlverişli mövqədə yerləşdiyindən həm regional, həm də beynəlxalq güclərin diqqət mərkəzindədir. Ölkənin zəngin təbii sərvətləri, mühüm tranzit imkanları, sabit siyasi idarəçiliyi və artan iqtisadi potensialı onu regional gücə çevirir.

Lakin bütün bu üstünlüklər eyni zamanda ciddi təhlükəsizlik risklərini də artırır. Bu səbəbdən Azərbaycan milli təhlükəsizlik strategiyasını daim yeniləmək və dinamik mühitə uyğunlaşdırmaq zərurəti ilə üz-üzədir. Azərbaycan Respublikasının hərbi və milli təhlükəsizlik siyasəti həm xarici, həm də daxili təhdidlərin çevik şəkildə qiymətləndirilməsinə və bu təhdidlərə qarşı bəlləşdirilmiş hərbi, həm də qeyri-hərbi vasitələrin tətbiqinə əsaslanır. Bu kontekstdə Silahlı Qüvvələrin müasirləşdirilməsi, peşəkarlığın artırılması və dövlətin hərbi qüdrətini qorunub saxlanılması prioritet istiqamət olaraq qalır. Göründüyü kimi, Azərbaycanın yaxın gələcəkdəki regional və global mövqeyi onun necə bir xarici siyasət yürüdəcəyindən ciddi şəkildə asılı olacaqdır. Qlobal güclərin Cənubi Qafqazdakı maraqları və bu maraqlar uğrunda gedən mübarizədə Azərbaycanın öz milli maraqlarını maksimum qorumaq və hərbi təhlükəsizliyini möhkəmləndirmək üçün strateji addımlar atmasını zəruri edir. Bu səbəbdən ölkəmizin xarici siyasəti xüsusilə Ermənistanla olan keçmiş münaqişə fonunda hərbi-siyasi

kursun ardıcıl və məqsədyönlü şəkildə davam etdirilməsini nəzərdə tutur.

Hazırkı mərhələdə prioritet məsələ yalnız ərazi bütövlüyünün qorunması deyil, eyni zamanda bölgədə davamlı sülhün təmin olunması və ölkənin müstəqil inkişafına təhdid yarada biləcək istənilən riski önleməkdir. Azərbaycan Ordusunun və təhlükəsizlik sisteminin bu vəzifələri icra etmək üçün hazır və bacarıqlı olması isə həm xalqımızın güvən mənbəyidir, həm də müstəqil dövlətçiliyimizin möhkəm dayacağıdır. Müstəqil dövlətimizin və xalqımızın təhlükəsizliyinin təmin olunmasında Azərbaycan ordusunun rolu əvəzsizdir. Bu gün xalqımız güclü və rəşadətli ordu, qəhrəman əsgər və zabitləri ilə haqlı olaraq qürur duyur. 26 İyun - Silahlı Qüvvələr Günü hər il böyük sevinc, yüksək vətənpərvərlik ruhu və fərh hissi ilə qeyd olunur. Bu əlamətdar gün həm də xalqımızın gücünün, həmrəyliyinin və yenilməz iradəsinin rəmzinə çevrilmişdir. Milli Ordumuzun formalaşması isə şanlı və zəngin bir tarixə əsaslanır. Bu tarix xalqımızın azadlıq və müstəqillik uğrunda apardığı mübarizənin canlı şahməsidir. Azərbaycan Ordusunun bünövrəsi 1918-ci il iyunun 26-da qoyulmuşdur. Bu gün tariximizə ölkəmizdə ilk müntəzəm hərbi birləşmə Əlahiddə Azərbaycan Korpusunun yaradıldığı gün kimi düşmüşdür. Həmin il avqustun 1-də Azərbaycanın Hərbi Nazirliyi təsis olundu. İlk hərbi nazir vəzifəsinə Xosrov bəy Sultanov təyin olundu, daha sonra bu vəzifədə general Səməd bəy Mehmandarov və general Əliəğa Şıxlinski kimi peşəkar hərbiçilər fəaliyyət göstərdi. Həmin dövrün ən mühüm hadisələrindən biri isə 15 sentyabr 1918-ci ildə Qafqaz İslam Ordusu ilə Azərbaycan Milli Ordusunun birləşməsi idi. Bu, müasir dövlətçilik tariximizdə ilk böyük hərbi zəfər kimi yadda qaldı. Lakin 1920-ci

il aprelində Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti süqut etdi, ölkə sovet işğalına məruz qaldı. Milli Ordu ləğv olundu, onlarla general və zabir repressiyaya məruz qaldı, çoxu şəhid edildi. Hərbi nazirlik ləğv olundu və Azərbaycan uzun illər müstəqil hərbi qüvvəyə malik olmadı. Milli Ordunun yenidən dirçəliyi yalnız 1991-ci ildə dövlət müstəqilliyi bərpa olunduqdan sonra baş verdi. Bu dövrdə Azərbaycanın öz milli ordusunu qurmaq imkanı yarandı. Lakin bu proses çətin və keşməkeşli oldu. Müstəqilliyin ilk illərində ordu quruculuğunda ciddi kaos, komandanlıq böhranı və fərarilik kimi hallar hökm sürürdü. Bu zəiflikdən istifadə edən Ermənistan torpaqlarımızı işğal etməyə başladı.

Azərbaycan Ordusunun real və sistemli quruculuğu yalnız 1993-cü ildə xalqın təkidli tələbi ilə Ulu Öndər Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışından sonra mümkün oldu. Ölkədə kaos, siyasi qeyri-sabitlik və ordu daxilində nizamsızlıq hökm sürürdü bir vaxtda Heydər Əliyev qısa müddətdə ordu sıralarını vahid komandanlıq altında birləşdirdi, nizamı ordu formalaşdırıldı və ordu quruculuğuna əsaslı şəkildə start verildi. Füzuli istiqamətində keçirilmiş uğurlu əks-hücum əməliyyatları da məhz Ulu Öndərin birbaşa komandanlığı ilə baş tutdu və bu əməliyyatlar zamanı bir sıra ərazilərimiz düşməndən azad edildi. 1994-cü ildə onun siyasi iradəsi ilə Ermənistanla atəşkəs razılaşması imzalandı. Bu mühüm qərar Azərbaycan Ordusunun möhkəmləndirilməsi və genişləndirilməsi, planlı quruculuq işlərinə başlamaq üçün strateji şərait yaratdı. Ulu Öndər Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə ordu quruculuğu sahəsində ardıcıl qanunvericilik və struktur islahatları həyata keçirildi. 1998-ci il 22 may tarixli sərəncamla 26 İyun - Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələr Günü elan olundu. Bu tarixdən etibarən 26 İyun hər il dövlət səviyyəsində

qeyd edilir, hərbiçilərimizin qəhrəmanlığına dərin ehtiram ifadə olunur. Ulu Öndərin təşəbbüsü ilə 1999-cu ildə Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin Hərbi Akademiyası, 2001-ci ildə isə Ali Hərbi Dənizçilik Məktəbi və Ali Hərbi Təyyarəçilər Məktəbi təsis olundu. Bunlar Azərbaycan Ordusunun peşəkar kadr potensialının formalaşdırılması istiqamətində atılmış mühüm addımlar idi. Beynəlxalq hərbi əməkdaşlıq da yeni mərhələyə qədəm qoydu.

2001-ci ildən etibarən Azərbaycan NATO-nun "Fərdi Tərəfdaşlıq üzrə Əməliyyat" planına qoşuldu, hərbiçilərimiz sülhməramlı əməliyyatlarda iştirak etdi. Azərbaycan hərbiçiləri İraq, Əfqanıstan, Kosovo kimi bölgələrdə beynəlxalq missiyalarda uğurla xidmət etdilər. Ulu Öndər Heydər Əliyev Azərbaycan Ordusunun yalnız texniki və struktur baxımından deyil, mədəni-psixoloji cəhətdən də güclü olması üçün xüsusi diqqət ayırırdı. Onun bu sahədə tarixi fikirlərindən biri belə idi: "Ordunun qüdrətini, onun döyüş qabiliyyətini, qələbə iradəsini təşkil edən döyüşçülərin vətənpərvərlik hissidir. Hər bir əsgər, zabir, döyüşçü vətənpərvərlik hissinə, Vətəna, torpağa, müstəqil dövlətimizə, xalqımıza sədaqət hissinə hər şeydən üstün tutmalıdır." Bu fikirlər müasir Azərbaycan əsgərinin mədəni dayağınə qətiyyətinə çevrilmişdir. Ordu sıralarında vətənpərvərlik ruhunun yüksəldilməsi, hərbiçilərdə milli qürur və dövlətçilik şüurunun formalaşdırılması Ulu Öndər Heydər Əliyevin siyasətində əsas istiqamətlərdən biri olmuşdur. Bu gün Prezident İlham Əliyev Ulu Öndərin ordu quruculuğu siyasətini uğurla davam etdirir, onu daha da zənginləşdirərək müasir dövrün tələblərinə uyğunlaşdırmaqdadır. Onun diqqət və qayğısı nəticəsində Azərbaycan Ordusunda peşəkarlığın artırılması, şəxsi heyətin döyüş ruhunun və mədəni-psixoloji hazırlığının yüksəldilməsi, eləcə də Silahlı Qüvvələrin ən müasir texnika və silahlarla təchizatı istiqamətində mühüm addımlar atılmışdır.

Qısa müddət ərzində Azərbaycan Ordusu regionun ən qüdrətli və müasir hərbi qüvvəsinə çevrilmişdir. Prezident İlham Əliyevin uğurlu dövlət idarəçiliyi və güclü iqtisadi inkişaf siyasəti nəticəsində ölkəmizin müdafiə qabiliyyəti daha da möhkəmləndirilmiş, milli təhlükəsizlik siste-

miniz yüksək səviyyəyə çatdırılmışdır. Prezident İlham Əliyevin uğurlu dövlət idarəçiliyi və güclü iqtisadi inkişaf strategiyası müasir ordu quruculuğuna mühüm dəstək vermişdir. Müdafiə sahəsinə ayrılan maliyyə vəsaitləri hesabına Silahlı Qüvvələrimiz ən müasir texnika ilə təmin olunmuş, ölkəmizdə güclü müdafiə sənayesi yaradılmışdır. Hazırda Azərbaycanın müdafiə sənayesi müəssisələrində 1000-dən çox hərbi təyinatlı məhsul istehsal olunur və ordu NATO standartlarına yaxınlaşdırılmışdır. Bu gün Azərbaycan Ordusu dünyanın ən güclü 50 ordusu sırasında yer almışdır. Müasir ordu modeli çərçivəsində Komando briqadaları, Xüsusi Təyinatlı Qüvvələr, pilotsuz uçuş aparatları ilə təchiz olunmuş bölmələr yaradılmış, döyüş hazırlığı və texnologiyə üstünlük təmin edilmişdir. Azərbaycan Ordusunun qüdrəti müxtəlif döyüşlərdə əyani şəkildə nümayiş etdirilmişdir. 2011-ci ildə Bakıda keçirilən hərbi parad, 2016-cı ilin Aprel döyüşləri və 2018-ci ilin Günnüt əməliyyatı bu qüdrətin bariz sübutudur. Aprel döyüşlərində Azərbaycan Ordusu Lələtəpə yüksəkliyi də daxil olmaqla, Füzuli, Cəbrayıl və Ağdər rayonlarının 2000 hektardan çox ərazisini işğaldan azad etdi.

Günnüt əməliyyatı zamanı isə Naxçıvan Muxtar Respublikasının 11 min hektardan çox ərazisi və Günnüt kəndi düşməndən təmizlənərək strateji mövqelər Azərbaycanın nəzarətinə keçdi. Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin 100 illik yubileyi münasibətilə 2018-ci ildə Bakının Azadlıq Meydanında keçirilən təntənəli hərbi paradla Prezident İlham Əliyevin dediği bu sözlər hər bir azərbaycanlının qəlbində əbədi iz buraxdı: "Biz mütləq torpaqlarımıza qayıdacağıq!". Bu qətiyyətli bəyanat cəmi iki il sonra gerçəyə çevrildi. 2020-ci il sentyabrın 27-də başlayan və 44 gün davam edən Vətən müharibəsi tariximizin ən parlaq səhifələrindən birinə çevrildi. Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan Ordusu düşməni sarsıdıcı zərbə vuraraq 5 şəhər, 4 qəsəbə və 300-dən çox kəndi işğaldan azad etdi. Xüsusilə Şuşa əməliyyatı dünya hərbi tarixində analoqu olmayan bir qəhrəmanlıq dəstəni kimi qiymətləndirilir. Vətən müharibəsində öldürülən möhtəşəm Qələbə 2020-ci il dekabrın 10-da Bakıda keçirilən Zəfər Paradı ilə qeyd olundu. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Türkiyə

Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdəğan bu möhtəşəm tədbirdə iştirak etdilər. Paradda düşməndən qənimət kimi götürülmüş texnikalarla yanaşı, işğaldan azad edilmiş torpaqlarda ucaldılmış üçrəngli bayraqlar nümayiş etdirildi. Bu müharibə zamanı 2900-dən çox əsgər və zabirimiz şəhidlik zirvəsinə ucaldı.

Vətən uğrunda canlarından keçən igidlərimizin qəhrəmanlığı dövlət başçısı tərəfindən yüksək qiymətləndirildi. 2020-2021-ci illərdə imzalanmış sərəncamlarla 159 mindən çox hərbi qulluqçu əsgər və zabirəmiz "Zəfər" və "Qarabağ" ordenləri, eləcə də "Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı" fəxri adı da daxil olmaqla, 15 yenicən ordu və medalla təltif olunmuşlar. Azərbaycan Ordusunun Vətən müharibəsində təbiiq etdiyi çevik və effektiv hərbi taktika Qərb və ABŞ-in aparıcı hərbi mərkəzləri tərəfindən yüksək qiymətləndirilmiş, bir çox ekspertlər Azərbaycan Ordusunun qarşısında heç bir dövlətin dayana bilməyəcəyini qeyd etmişlər. Ordunun inkişafı istiqamətində atılan mühüm addımlardan biri də Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin Türkiyə Silahlı Qüvvələrinin standartlarına uyğunlaşdırılmasıdır.

Bu məqsədlə 2022-ci ildə hərbi təhsil sahəsində idarəetmənin təkmilləşdirilməsi üçün Milli Müdafiə Universiteti yaradılmışdır. Ordunun türk modeli əsasında yenidən qurulması onun döyüş qabiliyyətini daha da artırmışdır. Azərbaycan və Türkiyə Silahlı Qüvvələrinin birgə keçirdiyi hərbi təlimlər isə orduya əlavə güc və təcrübə qazandırır. Bundan əlavə, Azərbaycan dövləti İsrail, Rusiya və Pakistan kimi qabaqcıl ölkələrdən ən müasir silah və texnologiyə sistemləri əldə edərək Silahlı Qüvvələrin texniki imkanlarını daha da genişləndirir. Bu gün hər bir gənc güclü və qüdrətli Azərbaycan Ordusunda xidmət etməyi böyük şərəf sayır.

Cəlil Xəlilov, Müharibə, Əmək və Silahlı Qüvvələr Veteranları Təşkilatının sədri, polkovnik

Yaxın Şərqdə izlənilən proseslər, xüsusilə də Qəzzadan sonra İrana edilən hücumlar, təbii ki, dünyada siyasi və hərbi gərginlikləri artırır. Son günlərdə Birləşmiş Millətlər Təşkilatı (BMT), Avropa İttifaqı (Aİ), Şimali Atlantika Alyansı (NATO) və digər beynəlxalq səviyyəli platformalarda müzakirələrin intensivliyi ar-

Qlobal iqtisadiyyat üçün yeni risklər

tıb. Ekspertlər mümkün perspektiv ssenarilərin verə biləcəyi mənfi nəticələrdən ciddi narahatlıqlarını bildirirlər. Lakin yeni başlayan müharibənin fəsadları yalnız hərbi və siyasi müstəvildə hiss olunmur. Paralel şəkildə qlobal iqtisadiyyat da bundan böyük dərəcədə təsirlənir.

Neft qiymətlərində artımlar

Son vaxtlarda enerji transformasiyaları ilə bağlı yeni çağırışlar yaranarsa da, önəmli enerji resursları, xüsusilə də neft və qaz global iqtisadiyyat üçün vazkeçilməz üstünlüyünü saxlamaqdadır. Qazıntı ya-

Artıq İranda bir neçə belə obyektdə zərərələr endirildiyi barədə məlumatlar gəlir. Qeyd edək ki, İran gündə təxminən 4,8 milyon barel neft hasil edir, onun 2,6 milyon bareli ixracəə yönəliir. Kollektiv Qər-

ötən günündə çox ciddi şəkildə öz təsdiqini tapır. Yaxın Şərqdə yeni müharibə ocağı alovlandıqdan sonra birjalarda neftin qiymətində ardıcıl artımlar müşahidə edilir. Əgər iyunun 13-nə qədər "Brent" markalı neftin 1 bareli 62 dollara satılırdısa, hazırda bu rəqəm 75-80 dollar həndəvərinə dəyəiştir. Son məlumatlara əsasən, Londonun ICE ("InterContinental Exchange Futures") birjasında "Brent" markalı neftin bir barelinin qiyməti 1,31 dollar artaraq 78,32 dollar olub. Nyu-Yorkun NYMEX ("New York Mercantile Exchange") birjasında "Light" markalı neftin bir barelinin qiyməti isə 1,28 dollar artaraq 75,12 dollar təşkil edib. Ekspertlər isə müharibə davam etdikcə daha bədbin proqnozlar verirlər. "SS WealthStreet" tədqiqat şirkətinin təsisçisi Suqandha Şağdeva bildirib ki, geosiyasi gərginliyin artması Brent markalı neftin qiymətinin 100 dollara, hətta 120 dollara qədər yüksəlməsinə zəmin yaradır.

nacağına tələbat artan tempdə davam edir. Bu realitiyə fonunda ortaya sual çıxır: İsrailin İrana hücumu və son günlərdə Amerika Birləşmiş Ştatlarının proseslərə qoşulması neft qiymətlərinə necə təsir göstərəcəkdir? Narahatlıq ondan yaranır ki, İran neft-qaz ölkəsidir və burada enerji infrastrukturlarının geniş miqyasda hərbi əməliyyatların hədəfinə çevriləcəyi də istisna deyil.

bin sətə sanksiyalarına baxmayaraq, İranın neft və kondensat ixracəi 2025-ci ildə əsasən Çinə olmaqla sutkada 1,7 milyon barel səviyyəsində sabitdir. İran həmçinin təxminən 800 min barel neft məhsulları (mazut, LPG, nafta) ixrac edir. Bu ölkə OPEC-in üçüncü ən böyük neft istehsalçısıdır. İstehlakçı ölkələrin narahatlıqları müharibənin hər

Enerji resurslarının təchizat-tədarük zənciri üçün yaranan əsas risk amillərindən biri isə ABŞ-in hücumları fonunda İranın Hörmüz boğazını bağlayacağı anonsunu etməsidir. Artıq bu ölkə parlamenti Hörmüz boğazının bağlanması ilə bağlı qərar qəbul edib. Bu barədə İran parlamentinin Milli təhlükəsizlik komitəsinin üzvü İsmayıl Kövsəri bildirib. Qeyd olunub ki, qərarı İranın Milli Təhlükəsizlik Şurası təsdiqləmişdir.

Hörmüz boğazı Oman və İran arasında 33 kilometrlik su zolağıdır və dünya neft ehtiyatlarının beşdə biri buradan keçir. Boğaz ən böyük neft tankerlərinin keçidi üçün ideal məkandır. ABŞ Enerji İnformasiya Administrasiyasının (EIA) məlumatına görə, 2024-cü ildə boğazdan hər gün orta hesabla 20 milyon barel neft keçib ki, bu da global neft mayeləri istehlakının təxminən 20 faizini təşkil edir. 2025-ci ilin birinci rübündə daşıma həcmiləri dəyişməz qalır. 2024-cü ildə Hörmüz boğazından keçən neftin 84 faizi və LNG-nin 83 faizi Asiyaya göndərilir. Əsas istehlakçılar Çin, Hindistan, Yaponiya və Cənubi Koreya olub. Qəter və BƏƏ-nin bütün maye qaz ixracatı Hörmüz boğazından keçir və bu, global ticarətin 5-də bir hissəsini təşkil edir.

Mütəxəssislərin qənaətinə görə, Hörmüz boğazının qapadılması neftin daha 10 faiz bahalaş-

Hörmüz boğazı bağlanarsa...

masına gətirib çıxaracaq ki, bu da istehlakçı ölkələrdə yeni yüksək inflyasiya dalğasının başlanmasını qəbul etməz edəcəkdir. Niderlandın ING şirkətinin fikrincə, Hörmüz boğazının bağlanması neftin qiymətinin ləbəd olaraq bir barel üçün 120 dollardan yuxarı qalxmasına gətirib çıxaracaq. Qlobal iqtisadiyyat buna öyrəşməyib. Eyni zamanda, OPEC + da qiymət artımının qarşısını almaq üçün yetərli imkanlara malik deyil.

Həmçinin Hörmüz boğazının bağlanması Avropanın qaz bazarı da təsirlənə bilər. Dünyanın böyük istehlakçılarından olan Qəter artıq LNG tankerlərinə vəziyyətin gərginləşdiyi üçün Hörmüz boğazından kənarda

gözləmələrini əmr edib. Qəter global ticarətin təxminən 20 faizini təşkil edən üçüncü ən böyük LNG ixracatçısıdır və onun bütün daşımaları boğazdan keçir. Xüsusilə bir sıra Asiya ölkələri üçün daha böyük təsirlərin olacağı ehtimal edilir. Asiya nəhəngi Çin neft idxalının demək olar ki, yarısını Hörmüz vasitəsilə alır. Hindistan, Yaponiya və Cənubi Koreya da Hörmüz boğazının bağlanacağı təqdirdə ciddi risklərə üzlaşa bilər. Alternativ marşrutlara üz tutulması, xüsusilə də tankerlərin Afrikani dövrə vurmaq məcburiyyətində qalması ilə global daşıma xərcləri kəskin artacaq...

**Məqalə “Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi”nin maliyyə
dəstəyi ilə
“İnsan hüquq və
azadlıqlarının müdafiəsi,
vətəndaşların hüquqi,
siyasi mədəniyyət
səviyyəsinin
yüksəldilməsi, sosial və
siyasi fəallığının
artırılması” istiqaməti
üzrə hazırlanmışdır**

F. UĞURLU

“Yeni Azərbaycan” qəzetinə abunə olmaq istəyənlər aşağıdakı yayım şirkətləri ilə əlaqə saxlaya bilərlər:

“Azərpoçt” MMC PDM- 0125984955, 0552004544 F.Ş.Ruhid Hüseynov - 0124349301, 0505357898
“Azərmetbuatıyımı” ASC - 0124411991, “Ziya LTD” MMC - 0124977696, 0503067744
“Soma” MMC - 0125940252, 0503336969
“PressInform” MMC - 0703400100, 0504560835
“Qaya” MMC - 0125667780, 0502352343
“Qasid” MMC - 0124931406, 0124938343

6 aylıq abunə - 79,20 AZN
12 aylıq abunə - 158,40 AZN

Sərinlədir, lakin ziyanı da çoxdur...

İsti yay günlərində sərinləmək üçün tək çarəni kondisionerlərdən istifadədə görürük. Hətta istəməsək də işdə, nəqliyyat vasitələrində və digər yerlərdə kondisioner havasına məruz qalıırıq. Demək olar ki, hər evdə, iş yerində, eləcə də nəqliyyat vasitələrində kondisioner mövcuddur.

Bəzi insanlarda kondisionerə qarşı həssaslıq da müşahidə olunur. Həssaslıq özünü baş ağrısı, ürək sıxılması, təngnəfəslik kimi hallarda göstərir. Bu da o deməkdir ki, kondisionerin fəaliyyəti insan səhhətinə təsirsiz ötüşmür. Belə ki, bu avadanlıq sərinlədir, lakin ziyanı da çoxdur.

“Legionella” bakteriyası...

Alimlər hesab edir ki, kondisionerlər otağın havasında olan yüngül elektromənfı oksigen ionları məhv edir. Digər tərəfdən, kondisioner işlədikcə, ondan yavaş-yavaş otağa freon tipdə qaz buraxılır. Bu isə qapalı yerdə insana təsir edir. Buna görə də, kondisioner havasında uzun müddət qalmaq məsləhət deyil. Normal iş şəraitində kondisionerin temperaturunu mənfı 20-22 dərəcəyə yönəltməyi tövsiyə edən həkim-terapevtlər, həmin cihazdan bütün gün ərzində, eyni zamanda gecə yatanda istifadəsini o qədər də məsləhətli saymır.

Həkimlərin dediyinə görə

“legionella” adlı bakteriyalar var ki, kondisionerin hava daxil olan yerində oturur və xüsusilə rütubətdə çoxalırlar. Həmin bakteriyalar xüsusi ağır gedişi olan pnevmoniya - ağciyərin iltihabını törədirlər. Ümumiyyətlə, ildə bir dəfə kondisionerdəki həmin yollar yuyulmalıdır. Çox təəssüf olsun ki, bizdə adətən bu qayda ya əməl olunmur. Digər tərəfdən isə kondisioneri düzgün işlətmək lazımdır. Belə ki, otaqdakı temperaturu, bayırdakı hava arasında 10 dərəcədən artıq fərq olmamalıdır.

Doğru bilinən yanlış

Bəzi insanların fikrinə görə, kondisioner işlədiyi müddətdə otaq və ya pəncərənin qapısını açıq qoysaq, bu həm kondisionerə, həm də səhhətimizə ziyan gətirə bilər. Lakin alimlər bunun əksinə olaraq vurğulayırlar ki, kondisioner işləyəndə nəfəslik açıq olmalıdır ki, daim təmiz havanın axını təmin olunsun. Çünki kondisioner havanı çox qurudur ki, bu da allergiya və soyuqdeymənin yaranmasına səbəb olur.

Əzələ ağrıları və tutulmalar

Mövzunu “Yeni Azərbaycan”-a dəyərləndirən terapevt-həkim Şahvələd Məmmədovun sözlərinə görə, həddindən artıq isti səbəbi ilə tərləyən insanların əzələləri boşalır və bu zaman əzələ tutulmaları baş verə bilər. Buna asırma, burun axıntısı, gözəldə sulanma-yaşarma, quru

Kondisionerdən istifadə zamanı nələrə diqqət edilməlidir?

öskürək də əlavə olunur: “Ona görə də kondisionerin verdiyi havanın birbaşa üzə və bədənin digər hissələrinə təmas etməməsi vacibdir. Kondisionerin istiqaməti dəyişdirildiyi halda belə boyun və çiyinlərdə tutulma hissi və ağrıların varsa, o bölgələr bir şal ilə sarılaraq soyuq havanın birbaşa təmas etməsinin qarşısı alınmalıdır”.

Kondisioner vurmaşı baş veribsə...

Terapevt qeyd edib ki, kondisioner vurmaşına məruz qalmış insanlar dərhal bununla bağlı həkimə müraciət etməlidirlər: “Bundan sonra şikayətləri arasında qaldıracaq dərman müalicəsinə başlanılmalıdır. Kondisionerdən qaynaqlanan sətəlcəmin müalicəsində 15-20 gün müddətində xəstəyə antibiotik verilir. Müvafiq doza və müddətdə istifadə edildikdə xəstə tamamilə sağalır. Həmin kondisionerin mühitdəki nəm nisbətini azaltması xroniki bronxit xəstəsi olan insanların bəlgəni xaric etmələrini də çətinləşdirir. Buna görə də xroniki bronxit xəstələrində öskürək, nəfəs darlığı kimi şikayətlər daha çox müşahidə edilir. Kondisioner vurmaşı nəticəsində öskürək, yüksək temperatur, yorğunluq kimi əlamətlər özünü göstərsə, bu, sətəlcəmin başlanğıcı ola biləcəyi üçün dərhal mütəxəssis tərəfindən yardım alınmalıdır”.

Allergiyası olanların nəzərinə!

Həkim bildirib ki, astma və allergiya xəstəliyi olan uşaqlar kondisioner altında qalmamalıdır: “Əks təqdirdə soyuq hava ağciyərlərdə zədələnmələrə səbəb olaraq öskürək əmələ gətirə bilər. Həminin sətəlcəmə meylli astma xəstəsi olan uşaqlar və sinüzitə meylli allergiyası olan uşaqlar bu xəstəliklərə daha asan tutula bilərlər”.

Üz iflicinə səbəb ola bilər...

Ş.Məmmədov vurğulayıb ki, avtomobil daxilində kondisioner də tənəffüs yolları xəstəliklərindən bronxit, sinüzit və sətəlcəm, həminin göz və beyin iltihabı, badamcıq iltihabı, bəzi əzələ xəstəliklərinə yol açar bilər: “Birbaşa üzə təmas edən kondisioner nadir də olsa, üz iflicinə şərait yaradır. Buna görə də avtomobilə kondisionerdən istifadə zamanı üz və sinə bölgəsinə sərin havanın birbaşa gəlməsinin qarşısı alınmalı, kondisioner ön şüşəyə doğru yönləndirilməlidir.

Həddindən artıq isti və ya nəm mühit avtomobil idarə edənlərin konsentrasiyasını və hadisələrə reaksiyasını poza bilər. Xüsusilə nəqliyyatda və uzun səfərlər zamanı bu təsir özünü daha nəzərəcarpan şəkildə göstərir”.

Kondisionerin altında yatmayın

Həkimin sözlərinə görə, kondisioner havanı sərinlətdiyinə

Beynəlxalq Olimpiya Günü münasibətilə tədbir keçirilib

Milli Olimpiya Komitəsində (MOK) 23 iyun - Beynəlxalq Olimpiya Günü münasibətilə tədbir keçirilib. Əvvəlcə MOK-un illər ərzində gördüyü işlərdən bəhs edən videoçarx nümayiş olunub. Komitənin vitse-prezidenti Çingiz Hüseynzadə Beynəlxalq Olimpiya Günü'nün 1948-ci ildən etibarən hər il qeyd olunduğunu diqqətə çatdırıb. O, bu bayramla əlaqədar ölkəmizdə müxtəlif tədbirlərin keçirildiyini bildirib. MOK rəsmisi Azərbaycan gənclərinin idmana böyük maraq bəslədiyini və bunun davamlı olacağına inandığını söyləyib.

Elm və təhsil nazirinin müavini Firudin Qurbanov isə tədbirin məktəblilərin inkişafında mühüm əhəmiyyət kəsb etdiyini deyib. O, Azərbaycanın dünyanın idman mərkəzi hesab edildiyini qeyd edib. F.Qurbanov şagirdlər arasında idmanın təbliğatı üçün layihələr həyata keçirdiklərini və gələcəkdə də bununla bağlı planların olduğunu vurğulayıb. Nazirlik rəsmisi MOK-un təşəbbüsü ilə start ve

rilən və ölkədə geniş vüsət alan Olimpiya Mədəniyyəti və Təhsili Proqramı (OCEP) layihəsi çərçivəsində tədbirlərin uğurla gerçəkləşdiyini söyləyib. Həminin bildirilib ki, Azərbaycan müstəqil dövlət olaraq Olimpiya hərəkatına 1992-ci ildən qoşulub. Dövlətimizin başçısı İlham Əliyev 1997-ci ildə Milli Olimpiya Komitəsinin Prezidenti seçildikdən sonra Azərbaycan Olimpiya Hərəkatında sürətli inkişaf başlayıb. İdmançılarımız 30 il ərzində 8 Yay və 6 Qış Olimpiya Oyunlarında iştirak edib, ümumilikdə 9 qızıl, 16 gümüş və 31 bürünc medal qazanıb.

Sonra Olimpiya Dəyərlərinin Tədrisi Proqramı (OVEP) üzrə təşkil edilmiş təlimlərin yekunu barədə məlumat verilib. Azərbaycanda OVEP-in 2024-cü ildən etibarən silsilə və sistemi şəkildə tətbiq olunmağa başlandığı, statistik təhlillərə əsasən, təlimə qatılan müəllimlərin arasında ən çox iştirakçının Binəqədi, Sabunçu, Xətai və Suraxanı rayonlarında qeydə alındığı diqqətə çatdırılıb. Rəsmi çıxışlardan sonra OVEP və OCEP üzrə fəal iştirak etmiş şəxslərin təltifmə mərasimi təşkil olunub. Onlara diplom və dəyərli hədiyyələr təqdim edilib.

Yeganə BAYRAMOVA

görmə ekzermalı uşaqlar üçün faydalı ola bilər: “Ekzermalı uşaqların dərilərində həddindən artıq su itkisi olduğu üçün qurudur. İsti hava və tərləmə isə qasıntı artırır. Ancaq normanı keçərək kondisioner altında yatmaq da doğru deyil. Həminin kondisioner altında çox qalmaq ağciyərlərin zədələnməsinə də səbəb

ola bilər. Ekzermalı uşaqlarda ev tozu allergiyasının inkişaf ehtimalı yüksəkdir. Kondisionerin içində bu tip tozlar yığıla bildiyi üçün də onun təmizlənməsi önəmlidir”.

İdman

Şahmat festivalı başa çatıb

Gənclər və İdman Nazirliyi, Elm və Təhsil Nazirliyi və Azərbaycan Şahmat Federasiyasının dəstəyi, “LANDAU School” Təhsil Kompleksinin təşkilatçılığı ilə keçirilən yeniyetmələr arasında dördüncü LANDAU Şahmat Festivalı sona çatıb.

Azərbaycan Şahmat Federasiyasından AZƏRTAC-a verilən məlumata görə, müxtəlif yaş kateqoriyasında Ziya Qubatov, Yusif Əhədov və Mikayıl Hüseynov birinci yeri tutublar. Daniel Kononov, Fatimə Abdulova və Nurlan Qənzadə ikinci yerdə qərarlaşıblar. Vüqar Əlizadə, Mehın Məstiyeva

və Mətin Bəkirli bürünc medalçı olublar. Qızlar arasında ən yaxşı nəticə göstərən Banu Məmmədov, Əsra Baxışova və Xədicə Seyidli xüsusi mükafata layiq görüldüblər. Komanda yarışlarında 3 nömrəli şahmat məktəbi birincilik əldə edib. “Chess Klub” və 4 nömrəli şahmat məktəbi, müvafiq olaraq, 2-3-cü yerləri bölüşdürüb. Qeyd edək ki, turnirdə müxtəlif şəhər və rayonlardan 150 yeniyetmə mübarizə aparıb.

Klublararası dünya çempionatı: “Mançester Siti” 1/8 finala yüksəlib

ABŞ-ın ev sahibliyi etdiyi klublararası dünya çempionatında növbəti oyunlar keçirilib. H qrupunda Avstriyanın

“Zalsburq” və Səudiyyə Ərəbistanının “Əl-Hilal” kollektivləri arasında baş tutan matçda qapılara qol vurulma-

“Sabah” Azərbaycan millisinin futbolçusu ilə müqaviləni uzadıb

“Sabah” müdafiəçisi Rəhman Daşdəmirovla yeni müqavilə bağlayıb. Klubdan AZƏRTAC-a verilən məlumata görə, 25 yaşlı futbolçu ilə yeni anlaşmanın müddəti 2 il

dir. Azərbaycan millisinin də üzvü olan Rəhman 2023-cü ildən Bakı təmsilçisinin uğurları üçün çalışır.

“Azərreyl” rusiyalı voleybolçu ilə anlaşıdı

Kişi voleybolçulardan ibarət “Azərreyl” komandası oyunçusu Roman Merkuşovla müqavilə müddətini

“Kəpəz” portuqaliyalı qapıçı ilə yollarını ayırır

Mövsümün sonunda Nicat Süleymanovla vidalaşan “Kəpəz”-də bir futbolçusu ilə yollarını ayırmağa hazırlaşır. Bu barədə Gəncə təmsilçisinin baş məşqçisi Adil Şükürov məlumat verib. Mütəxəssisin sözlərinə görə, portuqaliyalı qapıcı Rojerio Santosun komandanadan gəndərlməsi ilə bağlı klub rəhbərliyinə raport təqdim olunub. Qolkipərlə

başatan müqavilənin müddəti uzadılmayacaq. Qeyd edək ki, “Kəpəz” hələlik “Sabah”-dan ayrılan Şakir Seyidovu heyətinə qatıb.

uzadıb. Klubdan AZƏRTAC-a verilən məlumata görə, “dəmiryolçular” rusiyalı voleybolçu ilə birillik

yeni sözleşmə imzalayıb. Qeyd edək ki, R.Merkuşov 2024-cü ildən “Azərreyl”-də çıxış edir.

Kurtua DÇ rekordunu təkrarlayıb

“Real Madrid”-in qapıçısı Tibo Kurtua klublararası dünya çempionatının qrup mərhələsinin ikinci turunun “Paçuka” ilə

oyununun qəhrəmanlarından biri olub.

Apasport.az xəbər verir ki, Meksika klubu qapıya 25 zərbə endirib, ancaq Kurtuaı cəmi 1 dəfə məğlub edə bilib. Belçikalı 10 zərbənin qarşısını alıb. Bu, “Benfika” ilə matçda 10 seyy edən, Natan Qarrou ilə birlikdə cari Dünya çempionatında ən yüksək göstəricidir.

Təsisçi:
Yeni Azərbaycan Partiyası
Baş redaktor:
Alqış HƏSƏNOĞLU

www.yeniazərbaycan.com
mail@yeniazərbaycan.com
Ünvan: Bakı - AZ-1000. Üzviyər Hacıbəyli - 66
Telefonlar:
598-37-76, 498-82-21
498-81-24, 498-19-84

İndeks: 67100
Lisensiya: N-B-317
Tiraj: 5006
Sifariş: 1331
“Kapital Bank” ASC-nin Nərimanov rayonu filialı
h/h - 33080019443900419109
kod - 200093
VÖEN - 150048601

Qəzet “Yeni Azərbaycan”-ın bilgisayar mərkəzində yığılıb, səhifələnilir və “Azərbaycan” nəşriyyatında ofset üsulu ilə çap edilir.

Qəzet 1993-cü ilin aprel ayından nəşr olunur. Məsul nəvbətçi:
Yeganə Bayramova